

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Titus Quintius Flaminus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

PLVTARCHI

TITVS QVINTIVS
FLAMINIVS.

Hic quē opponimus, T. Quin-
tii Flamini faciem, si quæras,
videas licet ex statua area quæ
posita Romæ est iuxta magnū
Apollinem Carthagine adue-
ctam contra circum maximū,
Græcis inscripta literis. Ani-
mo fuisse cum feruido ferunt & ad iram & bene-
ficentiam, verum non æque, sed in puniendo fa-
cilem nec pertinacem, contra in benefaciendo
constantem, atque eorum apud quos beneficia
collocauerat, amicum & cupidum non aliter ac si
bene de se meriti essent, vt res charissimas ample-
xum esse meritis suis obstrictos & fouisse. Cate-
rum quum esset imprimis ambitiosus, gloriæque
cupiditate summa duceretur, studebat præstan-
tissima quæque & maxima ipse obire, gratioref-
que habebat eos qui operam suam quærerent
quam qui præstarent sibi: quod hos velut ad
gloriam aduersarios, illos virtutis segetem existi-
maret. Disciplina militari institutus ea tempe-
state quum multa populus Romanus & graui-
bella gereret, ac primis mox stipendiis adolescen-
tes artes discerent imperatorias: primum sub Mar-
cello consule tribunus militum fuit bello Punico
secundo. Qui quum circumuentus insidiis ce-
cidisset, regionis Tarentinæ atque etiam Ta-
renti, quum esset receptum, præfectus ita se ibi
gessit, vt non minorem iustitiæ quam scientiæ
rei militaris mereretur laudem. Quare in duo
oppida colonis deducendis, Narniam & Cof-
sam, est triumuir creatus. Idei animum dedit
vt transiens mediis honoribus, in quibus iu-
uenes documentum sui dare consueuerant, tri-
bunatu plebis, prætura, ædilitate, ad consula-
tum statim tenderet, descenditque in campum
studiis harum coloniarum succinctus. Comi-
tia tribuni plebis Fuluius & Manlius impedi-
bant: demonstrantes mali rem exempli esse, quod
iuuenis nondum reipub. quasi primis sacris &
mysteriis initiatus ad summum honorem con-
tra leges perrumperet. Id senatus populi arbi-
trio permisit. Populus consulem nondum tri-
ginta annos natum addito collega Sexto Aelio
creauit. Sortitur inde bellum aduersus Philip-
pum & Macedonas. Ac felicitate quadam po-
puli Romani in eum illæ delatæ res atque illi fue-
runt homines, qui non tam domandi bello
& vi à duce quam comitate & humanitate erant
alliciendi. Philippo enim firmamentum qui-
dem ad certamina abunde suppeditabat Macedo-
nia, nerui verò tractum habituri belli, prom-
ptuarium, refugium, organum denique phalan-
gis, opes erant Græcorum. Qui nisi à Philippo
essent retracti, bellum Macedonicum non erat
vno prælio decretum. Quia verò Græcis pa-
rum ad id temporis intercesseret cum Roma-
nis, sed consuetudo tum primum est rebus geren-
dis contracta, nisi humano ingenio imperator

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΙΤΟΣ ΚΟΙΝΤΙΟΣ
ΦΛΑΜΙΝΙΟΣ.

Bν τῷ ἀγάλματι αὐτοῦ, Τίτος Κοίν-
τιος Φλαμίνιος, ἰδέαι μὲν ὁμοίους ἔχει, πᾶρ
ἐν τῇ ἀσασθαι τοῖς βουλομένοις, ἀπὸ τῆς
ἐν Ρώμῃ χαλκῆς εἰκότος, ἢ κείται τῷ
τῷ μέγαλιν Ἀπόλλωνα τὸν ἐκ Καρχηδόνας,
ἀντικρὺ τῷ ἵπποδρόμου, γραμμασιν
Ἐλλήνων ἰσχυρὰ γραμμῆν· ὃ δὲ ἦθος, ὅτι λέγεται ἡμέρας
καὶ πρὸς ὄργην καὶ πρὸς χάριν οὐ μὲν ὁμοίους εἶναι· ἐπεὶ φέρει
μὲν ἐν τῷ χαλκῷ, καὶ οὐκ ἐπιμόνος πρὸς τῶν χαλκῶν τε-
λεπέρους, καὶ τοῖς ἀεργετηθεῖσι, ἀεργετός, ὡς πρὸς ἀεργε-
ταις, δύνουσι, καὶ πρὸς θυμὸν, ὡς κέλλισα τῷ κτημῆ, τοῖς δὲ πε-
πονητοῖς, ὡς αὐτὸ ἀεὶ ἐπειν καὶ σῶζειν. Φιλοτιμώτατος δὲ καὶ
Φιλοδόξοτατος ὢν, ἐβέλετο τῷ δρίσαν καὶ μεγίστων πρῶτον
C αὐθυγῶν εἶ, καὶ τοῖς δεομένοις δὲ παθεῖν μάλλον ἢ τοῖς δὲ
ποιήσαι δυνάμεις ἐχαιρεν, τοῖς μὲν, ὑλίω τῆς δριτῆς, τοῖς
δὲ, ὡς πρὸς ἀντιπάλους πρὸς δόξαν ἡγεμόνος. παιδοδότης δὲ
παιδείαν τὴν δὲ τῶν ἐθῶν τῶν στρατιωτικῶν, πολλοὺς τότε καὶ
μεγάλους τῆς Ρώμης ἀγωνιστομένης ἀγῶνας, καὶ τῶν νέων δι-
θῆς δὲ δριτῆς ἐν τῷ στρατεύεσθαι στρατηγεῖν διδασκαλῶν
πρῶτον μὲν ἐν τῷ πρὸς Ἀνίβαν πολέμῳ χιλίαρχος ὑπα-
τῶν Μαρκέλλῳ σιωπερατῶσατο. καὶ Μάρκελλος μὲν
ἐν δόξῃ ἀεὶ πεσῶν, ἐτελεύτησεν, Τίτος δὲ τῆς ἀεὶ Τάραντα
D χύρας, καὶ Τάραντος αὐτὸς ὃ δὲ ἀπὸ τῶν ἡλωκότος, ἐπαρχος
ἀποδεδόχθαι, ἀδοκίμησεν, οὐχ ἡπὸν ἐπὶ τοῖς δικαίοις, ἢ καὶ τῷ
ερατεῖαν. δὲ καὶ πεμπομένων ἀποικῶν εἰς δύο πόλεις Ἀρ-
ρεϊαί τε καὶ Κώνσαι, ἀρχὸν ἡρέθη καὶ οἰκιστής. τῆς δὲ αὐτὸν
ἐπὶ ἡμέρας, τῶν δὲ μέσου καὶ σιωπῆς τοῖς νέοις δρι-
χῆς ἀπὸ τῆς ἀεὶ, δημόσιαν καὶ στρατηγεῖν καὶ ἀγορανομίαν.
ἀπὸ αὐτὸν ἀπατεῖας ἀξιοῦ καὶ κατῆει τοῖς ἀπὸ τῶν
κρησυχῶν ἔχον πρῶτον. τῶν δὲ ἀεὶ Φούλιον καὶ
Μάλλιον δημόσιον ἀμισθῶν, καὶ δριτῶν εἶ, λεγόντων, ἀπ-
δρα νέον εἰς τὴν μέγιστην δριτῶν εἰς βία ζῆσθαι τῶν τοῖς
νόμοις, ὃ δὲ ἀτελεστον ἐπὶ τῶν πρῶτων ἱερῶν καὶ μυθῶν τῆς
E πολιτείας, ἢ μὲν οὐκ ἔχων ἀπέδωκε τὰ δῆμα τὴν ψῆφον,
ὃ δὲ δῆμος ἀπέδωκεν αὐτὸν ὑπατὸν μὲν Σέξτου Αἰλίου, καὶ πρὸ
οὐκ ἔπειτα ἀεὶ ἐτη γεγονῆτα. κλήρω δὲ λαχόντι τῷ πρὸς
Φίλιππον καὶ Μακεδόνας πόλεμον, ὅτι τῶν πρὸς Ρώ-
μαίων συλλαχῶν πρῶτον, καὶ ἀνδραποδῶν οὐ πρὸς
πολέμῳ καὶ βία χρωμένου δεομένοις ἀρχόντος, ἀλλὰ πειθῶ
καὶ ὁμιλία μάλλον ἀλωσίμοις. Φιλίππῳ γὰρ ἰσχυρὸν ὄμμα
μὲν εἰς μάχην ἀποχρῶν, ἢ Μακεδόνων δριτῶν, ῥώμῃ δὲ
πολέμου τελευτῶν ἔχοντος, καὶ χορηγία καὶ καταφυγή, καὶ
ὄργιστον ὄλως τῆς φάλαγγος, ἢ τῶν Ἐλλήνων δυνάμεις ὢν
F μὴ ἀφελθέντων ἀπὸ τῆς Φιλίππου, μὲν μάχης ὅσα ἔχον
ἐργῶν πρὸς αὐτὸν πόλεμος. ἢ δὲ Ἑλλάς, οὐκ ἔτι πολλὰ συνε-
νέουμένη Ρωμαίοις, ἀλλὰ τότε πρῶτον ἐπιμνη-
μῶν ἢ τῶν πρῶτων, εἰ μὴ φύσει τε χρεῖος ἢ ὁ ἀρχων,

Handwritten signature or notes at the bottom of the page.

καὶ λόγῳ μάλλον ἢ πολέμῳ χρωόμενος, οὕτως χαίοντί τε
 παροῦν πειθαγότης, καὶ παροῦτος οὕτως χαρομήδω, καὶ τόνος
 πλείους ὑπὲρ τῶν δικαίων, ἔκ αὐτῶν ῥαδίως ἀπὸ τῶν σω-
 κίων ἀλλόφυλον δόχλιον ἠγάπησεν. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι τῶν
 παροῦτων αὐτῶν δηλοῦται. πειθαγόμηνος δ' ὁ Τίτος τοῖς παρῶ
 εαυτοῦ στρατηγός, τὸ μὲν Σελπίκιον, τὸ δὲ Πόπλιον, ὅτι
 τῆς ἄρας ἐμβαλόντας εἰς Μακεδονίαν, καὶ τὸ πολέμου βρα-
 δέως ἀλαμένους, καὶ ἀπετείθησαν ὑπομαχοῦντας καὶ ἀφ-
 πλῆκτιζομένοις ἀκροβολισμοῖς ὑπὲρ ὁδῶν καὶ σιλοσγίας
 παρὸς τὸν Φίλιππον, ὅτι ἄπειρο δειν, ὡς παρ' ἐκείνοις κατὰ μα-
 λάσσαντες οἴκει τὸν ἐναυτὸν ἐν ἡμέρῃ καὶ πολιτείᾳ, ὅτερον
 ἐξ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς στρατείας, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐν ἡμέρῃ καὶ πο-
 λιτείᾳ ἐναυτὸν ὁπαικερδύει τῆ δόχλῃ. τὸν μὲν ἑσπασθ-
 σας, τὸ δὲ πολέμιας· ἀλλ' οὐ μὴν ἀλλομαχίᾳ ἐστὶν ἐστὶν ἐν
 πλείω τῶν δόχλιον παρὰ τὸν ἑσπασθῆναι, τὰς μὲν ἐν τῇ πόλει ἡμέρας
 καὶ παροῦσίας ἀφῆκεν· ἀπὸ τῶν μὲν δὲ τῆς βουλῆς, τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ Λόκιον δόχλιον ἀνεῶν στρατῶν, καὶ τῶν μὲν
 Σκιπίωνος ἐν Ἰβηρίᾳ μὲν Ἀσδρῆβαν, ἐν Λιβύῃ δὲ Ἀνί-
 βαν αὐτὸν καὶ ἀμαμαχημῶν, τοῖς ἀκμάζοντα ἐπὶ τῶν παρο-
 ῦσιν αἰαλαβῶν, ὡς παρ' ἑσπασθῆναι τειχίους ἡχομένους, εἰς
 τὴν Ἡπείρου ἀσφαλῶς διεσπασεν. καὶ τὸν Πόπλιον δὲ τῶν
 μὲν τῆς διωμέως ἀπὸ τῆς πεδύου καὶ τῶν Φιλίππων, τὰς
 παρὸς τὸν Ἄβρον ποταμὸν ἐμβολῶς καὶ τὰ σενάφυλα ἐπὶ πο-
 λυῶν ἡδὲ χροῶν, ὅθεν ἵππο ἀφῆκεν, καὶ τὸν οὐχ ἐστὶν ἑσπασ-
 θῆναι, παρέλαβε δὲ στρατῶμα, καὶ τὸν Πόπλιον ἀποπέμφας,
 κατεπέπετο πρὸς τοῖς. εἰσὶ δὲ οὐχ ἐστὶν ἡδὲ τῶν πε-
 εἰ τὰ Τέρπη, καὶ ἄλλῃ δὲ δένδρων, ὡς ἐκείνοι, καὶ χλωρῆς ἡ-
 λης, καὶ ἀφῆκεν, καὶ λήμνας ἡδεῖς ὅτι ἔχουσι· ὅθεν ἵ-
 μεθῶν καὶ ὑψηλῶν ἐκατέρωθεν εἰς μίαν φάρακα μεγίστην
 καὶ βαθεῖαν συμφροσύνων, διεκπίπτων ὁ Ἄβρος, καὶ γῆμα
 καὶ πάρος ἐξομοιοῦται παρὸς τὸν Πάριον· τὴν μὲν ἄλλω ἄ-
 πασαι ἀποκρύπτων ὑπὲρ ρεῖαι, ἐκ τῶν δὲ κρημνῶν καὶ σεν-
 νῶν παρὰ τὸν Ἄβρον ἀπολείπων ἀβραπῶν, ὅθεν ἄλλως ῥα-
 δίαν στρατῶμα διελεῖν· εἰ δὲ καὶ φυλάττοιτο, πρὸς τὴν
 ἀπορρῆσαι μὲν οὖν οἱ τὸν Τίτον ἀγὼν κύκλω ἀφῆκε τῆς Δασ-
 σαρπιδος καὶ Λύκων, ὅθεν ὁδὸν καὶ ῥαδίαν ὁπαιχρῶν τῶν
 ὅθεν δὲ δεικνῶς μὴ πόρρω θαλάττης ἐμβαλὼν ἐαυτὸν εἰς τόποις
 γλίχρους καὶ παροῦσιν πονηρῶς, τὸ Φιλίππου φουρομα-
 χουῶτος, ἀπορήσῃ σιτίων, καὶ πάλιν ἀπορρῆσαι, ὡς παρ' ὅ-
 παρὸς αὐτῶν στρατηγός, ἀναχωρῆναι ἀναγκαστὴν παρὸς τὴν θαλάσ-
 σαν, ἐγὼ παροῦσιν αἰαλαβῶν δὲ τῶν ἀκρων, βιάσασ-
 θαι τὴν πᾶσιν. ἐπεὶ δὲ τὰ ὅρη τῶν Φιλίππου τῆς φάλαγγος
 κατέχοντος, ἐκ τῶν πλαγίων ποταμῶν ὅθεν ἐπὶ τοῖς Ρω-
 μέοις ἀκρῶν καὶ τῶν δόχλιων φροσύνων, πληγαὶ μὲν ἐγί-
 νοῦτο, καὶ ἀγῶνες ὅθεν, καὶ νεκροὶ παρ' ἀμφοτέρων ἐπίπτον, οὐ-
 δὲν δὲ τὸ πολέμου παρὸς ἐφάνητο, παροῦσιν δὲ τῶν
 αὐτῶν νεμόντων, φροσύνων τῶν κύκλωσιν ἀμελεσομένην ὑ-
 πὸ τῶν πολέμων, ἢ τὸν στρατὸν ἄξιον ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ κατὰ
 ἑσπασθῆναι μάστιγα τριτάτην ἐπὶ τῶν ἀκρων. γῶσιν δὲ τῆς πίστεως
 παρὸς τὸν καὶ βεβαιωτῶν. Χάριπα τὸν Μαχάρον, παρὸς
 τῶν μὲν Ἡπείρου τῶν, εὐνοῦν δὲ Ρωμαίοις ὄντα, καὶ χρύ-
 φα, φόβω τῶν Φιλίππου στωαγωνίζομενον. ὅθεν πρὸς ὁ Τί-
 τος, ἐκπέμπει χιλίαρχον ἑνα, περὶ τῶν ἑσπασθῆναι τετραχιλίους καὶ
 ἵππους τετραχιλίους. ἡρῶντο δὲ οἱ νομίς ἐκείνοις δεδεμένοι,
 καὶ τὰς μὲν ἡμέρας ἀνεπαύοιτο, καὶ τοῖς παροῦσιν ἀλλομένοι καὶ ὑλώδως τόποις, ὅθεν ἵππων παρὸς τὴν πελοπόννησον.

esset, plusque comitate quam bello ageret, & in
 congressibus gratia inesset, vbi quem ille appella-
 ret, vbi conveniretur, benignus acerrimusq; of-
 ficiotum esset exactor, non ita facile affuetum ex-
 terno imperio commutauissent. Caterum hæc
 magis ex rebus eius gestis elucebunt. Porro acci-
 piens Quintius eos qui ante se prouinciam Mace-
 doniam obtinuerant, Sulpitiū & P. Iulium, quia
 tardius erant in Macedoniam profecti, & bellum
 administrauerant segnius, dum de viis & frumen-
 tatione cum Philippo velitantur & digladiantur,
 tempus corrupisse, non putauit vt illi, postquam
 in vrbaniis honoribus & actionibus annum triuif-
 sent, ferius profecti in prouinciam fuerant, item
 sibi faciendum, vt honoribus & negotiis vrbaniis
 consul præter legitimum magistratus sui vnum
 insuper lucrifaceret annum, alterum in magistra-
 tu, alterum in bello gerendo consumens: sed se-
 mel aueret in bello nauiter magistratum explica-
 re, vrbanos honores easq; prærogatiuas dimisit,
 postulatq; à senatu vt Lucium fratrem classis præ-
 fectum ducere secum liceret, legit ex illis, qui du-
 ce Scipione Asdrubalem in Hispania, & ipsum in
 Africa superauerant Annibalem, quorum corpora
 & animus adhuc vigerent, voluntarios tria mil-
 lia, quasi mucronem belli, quibuscum in Epirum
 secundo cursu transmisit. Iulium inde cum exer-
 citu Philippo complures iam dies ostium Apfi a-
 mnis, illasque fauces insidenti castra opposuisse si-
 ne vilo effectu ob loci difficultate offendit. Mox
 accepto exercitu ac Iulio dimisso iuit speculatum
 eam oram. Est ea montibus impedita non minus
 quam illa ad Tempe: verum ista arborum amœ-
 nitate, nemorosq; viriditate, recessuum & pra-
 torum gratia caret. Apfus inter ingentes vtrinq;e
 & excelsos montes, qui vnam in conuallem co-
 eunt maximam & depressam, euoluitur specie &
 rapiditate Peneum referens. Hic radices mon-
 tium vnde quaq; tegit: tantum arctus callis & præ-
 ruptus in ripa excisa est. Iter est autem alioquin a-
 sperum exercitui, si præsidio occupatum sit, pla-
 nè inuium. Erant qui ducere Quintium per Das-
 faretios & Lycum facili circuitu & expedito infi-
 sterent, sed timens ille, si à mari longius in loca se
 coniecisset sterilia & penè inculta, certamen re-
 ge detrectante, ne inopia premeretur annonæ, ac
 re item infecta ad mare se recipere, vt decessor
 suus, cogeretur, statuit vi per montium iuga viam
 aperire. Quia verò montes Philippus exercitu
 infederat, & grando vndique in latera Romano-
 rum ingerebatur iaculorum sagittarumq; , acris
 dimicatio non sine vulneribus vtrinq;e & cædo
 conferebatur. Caterum quum belli exitus nul-
 lus appareret, adierunt consulem quidam, qui
 eo loco pascebant. Hi circuitum quendam ef-
 fe ab hostibus prædicarunt neglectum, qua co-
 pias ostendunt se ducturos, atque in summos
 vertices vt longissimè tertio die educuros. Fidei
 testem & sponsorem Charopum Macharam lau-
 micum, & in occulto metu Philippi eo in bel-
 lo fautorem. Eius fide Quintius tribunum cum
 quatuor millibus peditum & equitibus trecen-
 tis mitit. Duces erant pastores illi vincti. Inter-
 diu dabant se quieti sub cauis & syluestribus lo-
 cis, nocte iter (& pernox luna erat) faciebant.

von Palmer.

ὁ δὲ ἀρῆ παρὸς κατὰ
 ἡμῶν Palmer.

ὁ δὲ ἀρῆ Palmer.

Macharae filii
 Polyb. in Excurs.
 p. 129.

Dimissis hisce copiis refecit per ceteros dies milites, tantum leuibus praeliis lacessivit hostem. At quo die supra caput hostium peruenturi erant illi qui fuerant circummissi, tum vero omnes milites tam grauis quam leuis armaturæ admouet hostibus, ac tripartito agmine, qua vallis arctissima erat, ipse super ripam cohortes educit. Macedones missilibus illum petere, ille inter rupes manus cum obuiis conferere. Hic quum ceteri duo globi certarent inter se scandere montes, & asperis faxis prompte succederent, sol exortus est & fumus non certus, sed instar montanæ nebulæ procul affligebat emicabatq; , cuius conspectus fallebat hostes, quod occupato iam vertice esset illis à tergo. Romani ambigentes in praelio & labore spem applicabant ad id quod cupiebant. Ut verò increvit fumus, atq; in aere caliginem dans ingens in sublimis latus est, & ignem esse amicis apparuit: hi sublato clamore gradum acriter intulerunt, hostesq; redegerunt in locorum asperrima: illi à tergo ex summis cacuminibus clamorem reddiderunt. Tum in fugam precipites effusi omnes sunt, interfecti non plus duo millia. Impedierunt Romanos salebræ, quo minus instarent fugientibus. Pecunia, tentoriis, seruitiisque direptis fauces tenuerunt Romani, qui ea modestia & abstinentia Epirum peragrarunt, ut, quantum procul nauibus & mari recessissent, nec frumentum menstruum acceperunt, nec facilis esset eius comparatio, inactum relinquerent tamen eum agrum, qui omnium rerum copia affluebat. Nam ubi intellexit Philippum Quintium fugax simili transitu Thessaliam transcursisse, ubi homines sedibus suis exciuerat in montes oppida incenderat, res quas ferre tecum homines præ copia vel pondere non poterant, militi concesserat in prædam: Romanis iam quodammodo regionis possessione cedens, Quintius enixe hortatus est milites ut in transitu velut sue iam ditionis ac concessæ haberent rationem. Huius moderationis suæ breui post fructum cepere. nam ut Thessaliam attingerent, defecerunt ad eos vrbes. Alii intra Thermopylas incolentes Græci optabant & animo gestienti desiderabant Quintium. Achæi renuntiato Philippo fœdere societatem contra cum cum Romanis decreuerunt. Opuntii spretis Ætolis, quanuis summa ope id temporis iuuarent Romanos, illorumque urbem recipere & custodire cuperent, Quintium acciuerunt, atque in eius fidem & ditionem se tradiderunt. Pyrrhum adiunt, ut primum è specula Romani exercitus est

A καὶ γὰρ ἰωδύχομος. ὁ δὲ Τίτος πύπυρος ἀποδείλας, τὰς μὲν ἄλλας ἡμέρας ἀνέπαυε τὸν στρατὸν, ὅσα μὴ ἀεισπᾶν τοῖς ἀκροβολισμοῖς τοῖς πολεμίοις. καθ' ἡμέραν ἔμνηον ὑπερφαιήσασθαι τῶν ἀκρων οἱ παλαιότες, ἀμὲν ἡμέρα πρὸς μὲν βαρὺ, πρὸς δὲ γυμνητικὸν ὄπλον ἐκίνη· καὶ τειχῆν νεύμας τὴν δυνάμειν, αὐτὸς μὲν εἰς στενώτατον ὄρεα δὲ πρὸς ὄρητος αἰτῆρα τὰς στείρας, βόνηδρος ὑπὸ τῆς Μακεδόνων, καὶ συμπλεκόμενος τοῖς ἀπορτώσι παρὰ τὰς διαφείας. τῶν δὲ ἄλλων ἐκατέρωθεν ἅμα πειρωμένων ἀμιλλᾶσθαι, καὶ τὰς τεραχύτησιν ἐμφυομένων παρὰ τὴν ἡμέραν, ὅ, τε ἡλίου ἀέρα, καὶ B καπνὸς ἐβέβαιος, ἀλλ' οἱ ὄρειος οὐκ ἔχοντες, πόρρωθεν αἰατέλων καὶ ἀμφαγόμενος, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐλάσθη, (καὶ νῦν γὰρ ἰωδύχομος, ἢ δὴ τῆς ἀκρων ἐχομύων) οἱ δὲ Ρωμαῖοι, δόξαν ἔχον ἀμφίβολον ἐν ἀγῶνι καὶ ποίῳ, τὴν δὲ πίδα παρὰ τὸν βυζαντινὸν λαμβάνοντες. ἐπεὶ δὲ μάλλον αὐξάνομενος, καὶ ἀμφαγόμενος τὴν ἀέρα, καὶ πολὺς αἰὼν ἡρώων, ἐδήλωτο πυρρός ἐστὶ φίλος, οἱ μὲν ἀλαλάζοντες ἐπέβαινον ἔρρωμένως, καὶ σιωπῆς ἐκλονεῖς τὰ τεραχύτητα τοῖς πολεμίοις· οἱ δὲ ὄπλων ἀπὸ τῆς ἀκρων ἀντιλαλάζοντες. Φυγὴ μὲν ἔν τῷ δόξῳ ὄξῳ ἀπὸ τῶν, ἐπέσει δὲ διαχλίον ἐπλείους ἀφηρεῖτο γὰρ αἱ C διαφείαι τὴν δόξῳ. χεῖμα (καὶ) καὶ σκίνας καὶ τεραχύτησιν οἱ Ρωμαῖοι ἀρπάσαντες, ἐκράτω τῶν στενῶν, καὶ διώδδον τὴν ἡπειρον, ἔτω κρομῶς καὶ μετ' ἐκρεπείας ποσαύτης, ὥστε τῶν πλοίων καὶ τῆς θαλάσσης μακρὰν ὄντας αὐτοῖς, καὶ τὸν ὄπλων μὲν ὅσον μὴ μεμερημένοις, οἱ δὲ ἀπορῶντας ἀγροῦς, ἀπέχοντες τῆς γῆρας ἀμφιλαφείας ὠφείας ἐχούσης. ὁ γὰρ Τίτος, πτωχάνομος τὸν Φιλίππου ὡς ὅμοια φάσθαι τὴν Θεσσαλίαν διερχόμενος, τοῖς μὲν ἀπορῶντας ἐκ τῶν πόλεων ἀνίστησιν εἰς τὰ ὄρη, τὰς δὲ πόλεις κατακίμωνται, τῶν δὲ χεῖμα τὰ λήπομενα ἀφ' ἀπλήτος ἢ βάρος ἀρπαγῆν παρῆται, ἔσπον πᾶς τῆς γῆρας ὄξῳ ἀμύρος ἢ δὴ Ρωμαῖοις, ἐφιλοσημείτο, καὶ παρεκάλει τοὺς στραπῶντας, ὡς παρ' οἰκείας καὶ παρὰ κεχωρημένης κηδομένοις βαδίζοντες, καὶ μένοι καὶ παρῆσαν αὐτοῖς τὰ γινόμενα τῆς ἀταξίας ἀγῶνι δόξῳ. παρῆσαν μὲν γὰρ αἱ πόλεις ἀφαιμένοις Θεσσαλίας, οἱ δὲ ἐντὸς πυλῶν Ἑλλήνας, ἐπὶ δουκὶ καὶ διεσπῆσθαι τὰς ὄρμαῖς παρὰ τὸν Τίτον. Ἀρχοὶ δὲ τὴν Φιλίππου συμμαχίαν ἀπειπάμενοι, πολεμῆν ἐψηφίσαντο μετ' Ἑλλήνων παρὰ αὐτὸν. Ὁ πτωχῶν δὲ, καὶ παρ' Αἰτωλῶν τότε Ρωμαῖοις σιωπῶντιζομένων παρῆσαν τὰς, καὶ τὴν πόλιν ἀξιοῦντων παρῆσαν καὶ φυλάτῆσιν, οὐ παρῆσαν, ἀλλὰ μετὰ πεμψόμενοι τὸν Τίτον, ἐκείνῳ διεπίσθωσαν εὐδοκίαν καὶ παρέδωκαν. Πύρρον μὲν οὖν λέγουσιν, ὅτε παρῆσαν ἀπὸ σκεπῆς κατείδεν ὁ στρατὸς τῶν Ρωμαίων ἀφαιρησθημένων, εἰσῆν, οὐ βαρβαρικῶς αὐτὰς φαίνομεν τὴν τῶν βαρβαρῶν παρῆσαν. οἱ δὲ Τίτον παρῶν ἐντυχάοντες, ἰω ἀγκάζοντο παρῆσαν ἀφαιρησθησάσθαι. ἀκούοντες γὰρ τῶν Μακεδόνων ὡς ἀπορῶντας ἀφαιρησθησάσθαι βαρβαρῶν στραπῶν ἐπέσει, δι' ὄπλων πᾶσθαι κατασφερόμενος καὶ δουλοῦμενος, εἰτα ἀπορῶντες ἀφαιρησθησάσθαι τὴν τε ἡλικίαν νεῶν καὶ τὴν ὄφιν φιλανδρόπῳ, φωνῆν τε καὶ ἀφαιρησθησάσθαι Ἑλλήνων καὶ ἡμῶν ἀληθοῦς ἐρεσῆν, θαυμασιῶς ἐκηλοῦτο, καὶ τὰς πόλεις ἀπῶντες ἐρεπῆσαν.

πυρρῶν ἀνοίας τῆς παρὰ αὐτὸν, ὡς ἐχούσας ἡγεμόνα τῆς ἐλευθερίας. ἐπεὶ δὲ καὶ Φιλίππου δοκίμῳ, συμβαπκῶς ἔχον, εἰς τὸν ἐλθῶν παρῶντινεν εἰρῶν καὶ φιλίαν, ὅσθι τὰς τοῖς Ἑλλήνας ἀπορῶντας ἔσθαι,

καὶ τὰς Φερουεὶς ἀπαλλάττειν, ὃς οὐκ ἐδέξατο· πῦρ τὰ πα-
 σιν δὴ τότε καὶ τοῖς θεραπύλοισι τὰ τῆς Φιλίππου παρέση,
 Ρωμαίοις πολεμήσοντας ἦκειν οὐχ Ἕλλησιν, ἀλλ' ὑπὲρ Ἕλ-
 λῶν Μακεδόσιν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα παροισχῶρει καὶ ἡσυ-
 χία αὐτῶν· τὴν δὲ Βοιωτίαν ἀπολέμωσ' ἐπιπορευόμενοι,
 Θεσπιάων ἀπήτησαν οἱ παρῶν, Φερουοῦτες μὲν τὰ τῆς Μα-
 κεδόνος, ἀπὸ Βραχύλλου, ἀσπαζόμενοι δὲ καὶ ἡμῶν τὸν
 Τίτον, ὡς φιλίας πρὸς ἀμφοτέρους ὑπαρχούσης. ὁ
 δὲ εἰς τυχῶν αὐτοῖς Φιλαιθρῶπις, καὶ δόξισα μῦθος, παρ-
 ἠρησὺ καὶ ἡσυχία ὄδον, τὰ μὲν ἐρωτῶν καὶ πωθανόμενος, τὰ
 δὲ διηγεύμενος καὶ τῶν ἄλλων ἐπίτηδες, ἀχει πρὸς ἑαυτὸν
 ἀναλαβεῖν ἐκ τῆς πορείας. οὕτω δὲ παροισχῶν, σιωπῶνθε
 πῆς Θεσπιάοις εἰς τὴν πόλιν, οὐ πῶν μὲν ἠδομένοις, ὀκνοῦσι
 δὲ καλύφει· ἐπεὶ στρατῶν γὰρ μέτεροι δὲ πλῆθος εἶποντο. καὶ
 μάλιστα παρελθὼν ὁ Τίτος, ὡς οὐκ ἔχων τὴν πόλιν, ἐπειθεῖν ἐ-
 λέσθαι τὰ Ρωμαίων, Ἀττάλου τῆς βασιλείας σιωπῶν-
 ρθῶντος αὐτῶν καὶ σιωπῶν ὁρμῶν τοῖς Θεσπιάοις. ἀλλ' Ἀτ-
 τάλου μὲν, (ὡς εἴκειν) τῆς γῆρας παροισχῶν ἐαυτὸν τῶν
 Τίτω ῥήτορα τῶν ἄλλων φιλοτιμούμενος, εἰ αὐτῶν τὰ λέγειν
 παροισχῶν ἰλιγῆου ἡρώμας, ἀφῶν τὴν ἀπόησιν
 ἐπιληθῆς ἔπεισαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ τῆς ναυσὶν εἰς Ἀσίαν
 ἀποκυμαθεὶς ἐτελεύτησεν. οἱ δὲ Βοιωτοὶ παροισχῶσαν τοῖς
 Ρωμαίοις. Φιλίππου δὲ παροισχῶσαν πρὸς Ρώμην, ἀ-
 πέσειεν καὶ ὁ Τίτος παρ' αὐτῶν τοῖς παροισχῶσαν, ὅπως ἐπι-
 φηφίσται ἢ σύγκλητος χεῖνοι αὐτῶν τῆς πολέμου ἡμῶντες.
 εἰ δὲ μὴ, δὲ οὐκ εἶναι τὴν εἰρήνην ἡμέρας. Φιλοτιμος γὰρ ὢν
 ἰσχυρῶς, ἐδέδεικε, πεμφθέντος ὅτι τὸν πόλεμον ἐτέρου στρατη-
 γοῦ, τὴν δόξαν ἀφαιρεθῆναι. ἀπαροισχῶσαν δὲ τῶν
 φίλων αὐτῶν, μήτε τὸν Φίλιππον ὢν ἐχρησεν τυχῆν καὶ τοῦ
 πολέμου τὴν ἡγεμονίαν οὐκ εἶναι φυλαχθῆναι, δόξαν μῦθος
 δὲ δόγμα, καὶ τῆς ἐλπίσιν ἐπαρθεὶς, ὡς εἰς Θεσσαλίαν
 ἐπὶ τὸν Φιλίππου πόλεμον ὤρμησεν, ὑπὲρ ἑξακισχιλίας καὶ
 δεσμυροῖς ἔχων στρατιῶν, ὢν Αἰτωλοὶ περὶ ἑξακισχι-
 λίους καὶ ἰππεῖς τετρακισχίους παρήχον. ἡ δὲ καὶ τῆς Φιλίπ-
 που δὲ στρατῶν τῶν πλῆθ' ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν. ἐπεὶ δὲ βαδί-
 ζοντες ἐπὶ ἀλλήλους, καὶ ἡρώμας παρὲς τὴν Σχολοῦσαν, ἐν-
 ταῦθα ἀφαιρῶν ἑμελλον οὐχ, ὅπως εἶναι ἡ, πρὸς
 δίοις ἔλαβον οἱ στρατηγὸι τὴν ἀλλήλων γειτνίασιν, ἀλλὰ
 μάλλον ὀρμῆς καὶ φιλοτιμίας ἐπληρωθῶν, Ρωμαῖοι μὲν, εἰ
 Μακεδόνων κερήσισιν, ὢν ὄνομα δὲ Ἀλέξανδρον ἀλκῆς
 καὶ διωάμεως πλείστον ἡ παρ' αὐτοῖς· Μακεδόνες δὲ Ρω-
 μαίοις Περσῶν ἡρώμας ἀφαιρῶν, ἡλπιζον, εἰ παρὲς ἔ-
 νοιτο, λαμπαρῶν ἀποδείξειν Ἀλέξανδρου Φιλίππου.
 ὁ μὲν οὖν Τίτος παρεκάλει τοὺς στρατιῶν ἀνδρας ἀγαθοῖς
 ἡμέρας καὶ παροισχῶν, ὡς εἰ τὰ καλλίστῳ τὰ βῶ τῆ Ἕλ-
 λάδι μέλλοιτας ἀγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν αὐτῶν.
 γωνιστῶν. ὁ δὲ Φίλιππος, εἴτε ὑπὸ τύχης, εἴτε ὑπὸ σπου-
 δῆς τῶν καρῶν ἀγνοήσας, (ἡ γὰρ πὶ πολυαυθρῶν ὑ-
 φηλὸν ἔξω τῆς χάρης) ἐπὶ τούτῳ παροισχῶσαν, ἡρώμας μὲν οὐ
 πρὸς μάχης φιλεῖ ἀφαιρῶν, καὶ παροισχῶν· ἀφαι-
 ρῶν δὲ ἀφῶν πρὸς τὸν οἰωνὸν ἐμπεθύσας, ἀφαιρῶν, εἰ
 ἐπὶ ἡμέρας εἰσείναι. τῆ δὲ ὑστέρῳ παρὲς τὸν ὄρθρον, ἐκ μαλακῆς καὶ νοτίου νυκτός, εἰς ὀμίχλιν τῶν κεφαλῶν τρε-
 πομένων, ἀνεπίμπλατο ζοφου βαθύου πῶν δὲ πεδίον, καὶ κατῆ παχὺς ἐκ τῶν ἀκρῶν αἰθρῆ εἰς τὸ μέγαζον τῶν στρα-
 τῶν, ὡς εἰς ἀρχομένης ἡμέρας, ἀποκρῶν τῶν τοῖσιν. οἱ δὲ ὑπὸ ἀμφοτέρων ἀποκαλέντες ἐφεδρείας εἶνεκα
 καὶ κατὰ σκοπῆς, ἐν πῶν βραχί παροισχῶν ἀλλήλους, ἐμάχοντο παρὲς τὰς καλουμένης Κνωσὸς κεφαλῆς,

A nec ille reciperet eas, tum verò pro certissimo ha-
 buerunt vel addicti Philippo, ut bellum inferrent
 Macedonibus venisse Romanos, non Græcis sed
 pro Græcis. Ac reliqui quidem sua sponte adiu-
 xerunt se consuli. Bœotiam pacate ingredienti
 principes Thebani occurrerunt: rebus Philippi
 causa Brachyllelis studebant, Quintium tamen
 quasi vtriusq; partis amici salutauerunt, ac profe-
 quanti honoribus sunt. Ille benigne appellatos cõ-
 plexus paulatim processit, ac nũc rogando & qua-
 tendo, nunc quædam narrãdo tẽpus de industria
 extraxit, dũ copias suas refocillauit ex itinere. Ita
 vna ingressus urbem cum Thebanis est, nõ quo il-
 li probarent, sed q; satis magna militum manus eũ
 cõmitaretur, non audebãt prohibere. Cõsul inde,
 quasi vrbe non potiretũr, affatus eos est, suadẽs vt
 in partes Romanorum discederent adiuuante At-
 talo & Thebanos incitante. Sed Attalus quidem,
 quum prãter ætatem, (vt mihi quidem videtur)
 maiore contentione oratorẽ Quintio prãstare vel-
 let, & vertigine quadam vel pituita esset in media
 oratione correptus, collapsus est, nec multis die-
 bus post in Asiã nauibus deuectus expirauit. Bœo-
 tiũ cõiunxerunt se Romanis. Legatis, quos Philip-
 pus Romã mittebat, adiunxit Quintius suos, qui
 agerent apud senatum, si persequendum bellum
 esset, vt imperium sibi prorogaretur: sin minus, pa-
 cem ipse vt daret Philippo. Nam quum supra mo-
 dum ambitiosus esset, verebatur si sibi esset eo in
 bello successum, ne gloria eius perpetrati spoliaretur.
 Obtinuerunt eius amici vt nec Philippus, quæ
 postulabat, obtineret, & ei prorogaretur prouin-
 cia. Senatusconsulto accepto magna spe mouit cõ-
 tra regem in Thessaliam. Habebat sub signis supra
 xxvi millia militum: quorum Ætoli sex millia pe-
 ditum, equites trecentos dederant. Nec minores
 erant Philippo copix. Quum vtrinq; se mutuo pe-
 terent hostes, & peruentum ad Scotussam esset, v-
 bi decernere statuerant acie: id quod fieri solet, nõ
 perculit duces hinc inde hostium aduentus, sed
 magis incitati fuerunt alacritate & ardore Roma-
 ni, si Macedonas, quorum erat Alexãdri causa no-
 bile apud ipsos virtutis & potẽtiæ nomen, superaf-
 sent: Macedones verò, si fregissẽt Romanos, quos
 Persis prãstantiores ducebant, clariorẽ sperabant
 Alexandro se Philippum reddituros. Quintius mi-
 lites hortatus est vt se fortes & strenuos prẽberent,
 in pulcherrimo theatro Græciæ cum prãstantif-
 simis certaturos aduersariis. Philippus casu an vr-
 gente articulo, prãcipitantia imprudens sepul-
 crum quod forte extra castra excelsum erat, con-
 scendit: vnde alloqui milites, (vt fieri ante pugna
 solet) & adhortari institit. Illis ex eo omine ictis
 perculsus rex abstinuit eo die pugna. Postero die
 vbi diluxit, ex humida & pluuiosa nocte in ne-
 bulam nubibus vertentibus, omnis densa cali-
 gine obtectus est campus, spissusque ex summis
 montibus aer binis interiectam castris plani-
 tiem mox adueniente die occupauit, qui ademit
 conspectum. Itaque emissi vtrinq; certi ad
 speculandum & infidias locandas, quum breui
 spatio occurrissent inter se ad Cynos cephalas,

quas appellant, manus conferuerunt. Sunt frequentium illarum collium contiguorum turbinata fastigia, ex figurarum similitudine ita dictarum. Quum esset nimirum in locis saltuosus varia pugna, ac nunc hi nunc illi fugerent vel instarent, submiserunt utrinque ex castris auxilia laborantibus & cedentibus, mox ex caelo sereno, quum cuncta sub oculis essent, omnibus viribus concurrerunt. Premebat dextero cornu Philippus Romanos, quod ex locis decliuibus totam phalangem immitteret: nec ferebant vel fortissimi grauem confertamque & intentis horrentem hastis frontem, nec acrem eius impressionem. In laeuum cornu, quum id ob tumulorum anfractus diuelleretur & destraheretur, omisso eo quod cedebat, ad alterum properet Quintius decurrens intulit acriter signa: quo loco coire Macedonas in struem & densare in profundum aciem, quod apud illos firmamentum est exercitus, loca inaequalia & confragosa impediabant. Vbi vero cum viro vir congressurus erat, impulsu sese mutuo premebant graui & inhabili. Animalium enim phalanx intolerabilium virium similis est, dum vno corpore cohaeret, atque vno ordine dentatas retinet hastas: qua laxata etiam singuli milites cum ob modum armatus, tum quod vniuersi potius mutuis simul partibus, quam per se valeant, vim amittunt suam. His in fugam effusis, pars fugientes insectantur, pars a latere incurrentes in Macedonas qui adhuc pugnant, caedunt eos. Ita & qui vincebant, illico fluctuauerunt, & in fugam se abiectis armis effuderunt. Ceciderunt eo praelio non minus octo millia, capti ad quinque millia. Vt Philippus elaberetur, Aetoli fuerunt in causa, qui dum Romani hostes confectantur fugientes, castra exhausserunt & diripuerunt, nec quicquam illis reuersis reliqui fecerunt. Hinc conuicta primum exorta & contentiones inuicem: inde Quintium magis ac magis offenderunt vendicando sibi victoriam & fama occupando Graecos. Vnde Poetae & populares, qui res hasce celebrarent, scribebant & canebant priores Aetolos. Praeter ceteris hoc celebre fuit epigramma,

*His in desteti campis sine honore iacemus
Thessaliae, propter ter millia caesa decem,
Aetolis domiti turmis simulatque Latinis,
Quos Titus è lata duxerat Italia:
Ingens Emathia clades, tumidusque Philippi
Spiritus, ut cerui profugit ille leues.*

Haec carmina condidit in Philippi contumeliam numerum caesorum affingens Alcæus: quae quum passim iactarentur & a multis, T. Quintium quam Philippum plus mordebant. Hic enim Alcæum vicissim rodens illis versibus comparauit holce,

*Quam tu in monte crucem nudatam fronte viator
Conspicis, Alcæo figitur aëria.*

Titum vero haud mediocriter exacerbauerunt decus apud Graecos quaerentem. Quapropter quod restabat agendum, Aetolis omissis, solus transigebat. quod illis faciebat stomachum. Ac quum supplices legatos ad pacificandum a Macedonia venientes admisisset, illi passim per vrbes pacem clamabant vendi Philippo, quum excindere radicibus liceret bellum, & conculcare regnum, a quo primo fuisset Graecia seruitutis iugo oppressa. Quae Aetoli quum iacerent, & sollicitarent socios,

ἀρχὴν, ὅφ' ἦς παρ' ἡμῶν ἐδ' ἐλάθη τὸ Ἑλλησπόντιον. ταῦτα τ' Αἰτωλῶν λέγοντων, καὶ ἀνασταθέντων τὸς συμμαχίας,

A αἱ λῶφον οὐσα πικρὰν καὶ ἀλλήλων ἀκραί λεπτὰ, δι' ὁμοίτητα τοῦ σχήματος ἕτως ὠνομάσθησαν. ἡμοῦ δὲ, οἷον εἰκὸς, ἐν τοῖσι σκληροῖσι μεταβολῶν καὶ τῶν φυγῶν καὶ διώξεσι, ἐκαστὸν τοῖσι ποιοῦσιν αἰεὶ καὶ ἀποχωροῦσιν ἐπιπέμποντες βοήθειαν ἐκ τῶν φασπέδων, καὶ ἤδη τὴν ἀέρος δύναμιν ἡμεῶν, καθορῶντες τὰ γινόμενα, πῶς ἔραπα σὺν ἐβόλον. τὸ μὲν οὖν δὲξίῳ παρ' ἐμὸν Φίλιππος, ἐκ τῶν ὀπίσθων ἐπιφόρων ὄλιον ἐπαρείσας τὴν φάλαγγα τοῖσι Ῥωμαίοις, τὸ βίερος τῆς σωμασπισμοῦ, καὶ τῆς βαχίτης, τῆς περὶ σβολῆς, τῆς δὲ ξίφου ἐκ ἀπομειναιῶν. τὸ δὲ δυνάμεις ἀνασταθμῶν αἰεὶ τὸς λῶφους καὶ παρ' ἐμὸν λαμβάνοντες, ὁ Τίτος, τὸ μὲν ἠπὸ μύθου ἀπονοῖς, παρὸς τὸν ἡμέτερον ὀξείως παρελάσας, παρ' ἐβόλε τοῖσι Μακεδόσι, συσπῶν μὲν εἰς φάλαγγα καὶ πυκνωσά τ' ἐπί τιν εἰς βάθος (ἢ παρ' ἐμὸν ἀλκή τ' ἐκείνων δυνάμειος) καλυμμένοις ἔχει τὴν ἀνωμαλίαν καὶ βαχίτην τῶν χειρῶν, παρὸς τὸ καὶ ἀδρα συμπλέκεσθαι, καὶ βαρεῖ καὶ διεργῶν χειρῶν ὀπλισμῶν. ζῶα γὰρ ἡ φάλαγγς εἰσὶν ἀμάχῳ τ' ἰσχυρῶ, ἕως ἐν ὅσῳ σῶμα, καὶ τηρεῖ τὸ σωμασπισμῶν ἐν ταῖσι μῶν. ἀνασταθμῶν τ' καὶ τὴν καὶ ἐναρμόνιαν ἀπολλοῖ τῆν μαχητῶν ἐκαστος, ἔχει τε τὸ ἔργον τὸ ὀπλίσεως, καὶ ὅτι πρῶτος ὄλου τοῖσι παρ' ἀλλήλων μέρεσι μᾶλλον ἢ δι' αὐτὸν ἰσχυεῖ. ἡμοῦ δὲ τῶν τούτων, οἱ μὲν ἐδίωκον τὸς φάλαγγας, οἱ δὲ τὸς μαχητῶν τῆν Μακεδόνων παρεκδραμόντες, ἐκ πλαγίων ἐκτεῖνον. ὥστε ταχὺ καὶ τοῖσι νικῶντας παρ' ἐμὸν καὶ φάλαγγα, τὰ ὄπλα καὶ ἀνασταθμῶν, ἔπεσον μὲν οὖν ὀπίσθων καὶ ἐλάτῃσι, ἐάλωσαν δὲ παρ' ἐμὸν πεντακισχίλιους. ὁ δὲ τῶν Φίλιππων ἀσφαλῶς ἀπελθεῖν τὴν ἀπῆλαι ἔλαβον Αἰτωλοῖ, παρ' ἐμὸν τὴν γινόμενοι καὶ πύρῃσιν τοῦ χάρακος, ἐπὶ τῆν Ῥωμαίων διωκόντων, ὡς τε μηδὲν ἄρειν ἐκείνοις ἐπομνησθῆναι. παρ' ἐμὸν οὖν ἐβόλον τοῖσι δειδοῦσαι καὶ ἀνασταθμῶν παρὸς ἀλλήλους αὐτοῖσι. ἐκ δὲ τούτων μᾶλλον αἰεὶ τὸν Τίτον ἐλύποιω, ἐαυτοῖσι ἀνασταθμῶν τὸ νίκημα, καὶ τῆ φήμῃ παρ' ἐμὸν ἀνασταθμῶν τοῖσι Ἑλλησπόντιον ὥστε καὶ χάρακος καὶ ἀδρα τῶν παρ' ἐμὸν ἐκείνους ἀποποιήσῃ, καὶ ἰδίω τῆν ἡμοῦ δὲ τῶν ἔργων. ὦν μάλιστα ἀνασταθμῶν καὶ τῆ τῶν ἐπιγραμμάτων,

Ἀκλαυσοὶ καὶ ἀθῆπροι, ὀδοιπόροι, τῶν δὲ ἐπὶ τῶν μύθων,
Θεσσαλίας τριῶν καί μετὰ μυριάδες,
Αἰτωλῶν δ' ἠμῆντες ἀπ' Ἀρείου, καὶ δὲ Λατίνων
Οἱς Τίτος ἀρείν ἦγαγ' ἀπ' Ἰταλίας.
Ἡ μὲν γὰρ μέγα πῆμα. τὸ δὲ ἀνασταθμῶν Φιλίππου
Πνύμα, τῶν ἐλάφων ἄχετ' ἐλαφρότερον. τοῦτο ἐποίησεν μὲν Ἀλέξιος, ἐφ' ὅσον Φιλίππου, καὶ τὸν ἀριθμόν τ' ἀποθαιόντων ἐπιψυσάμενος. λεγόμενοι τ' ὀπίσθων καὶ ἀπὸ πολλῶν, μᾶλλον ἢ τὸν Τίτον ἢ τὸν Φίλιππον. ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ κωμῶδων τῶν Ἀλεξίων, τῶν ἐλεγεῖα παρ' ἐμὸν,
Ἀφλοῖος καὶ ἀφυλλος, ὀδοιπόροι, τῶν δὲ ἐπὶ νῶτα
Ἀλέξιος τῶν πῆματ' ἠλίβατος. τὸν δὲ Τίτον φιλομύθητον παρὸς τοῖσι Ἑλλησπόντιον, οὐ μετρίως παρ' ἐμὸν ζῶε τὰ ποιῶντα. εἰ καὶ τὰ ἀπὸ λοιπὰ τῶν παρ' ἐμὸν ἔργων ἐπὶ τῶν καὶ ἐαυτὸν, ἐλάτῃσι φρονήσῃ τῶν Αἰτωλῶν. οἱ τ' ἠρῶντο, καὶ παρ' ἐμὸν ἀνασταθμῶν λόγους αὐτῶν, καὶ παρ' ἐμὸν ἐπὶ συμβάσει τῶν Μακεδόνων, τοῦτο ἐκείνοι παρ' ἐμὸν τῶν ἀλλῶν πόλεις ἐβόων, πωλεῖσθαι τὴν εἰρήνην Φιλίππου, παρὸν ἐκείνῃ τὸν πόλεμον ἀρῶν, καὶ ἀελεῖν

αὐτὸς ὁ Φίλιππος ἐλθὼν πρὸς τὰς Διολύσεις, ἀνείλεν τὴν ἑσπερίαν ἵπτιβένας τῶν Τίτων καὶ Ρωμαίων τὰ καθ' αὐτόν. καὶ οὕτω καταλύεται τὸν πόλεμον ὁ Τίτος, καὶ τὴν μὲν Μακεδονικὴν ἀπέδωκεν αὐτῷ βασιλείαν, τὴν Ἑλλάδος πρὸς ἑτάξεν ἀποστῆναι χιλίους ἢ πενήκοντα ἐξήμισιον. τὰς δὲ ναῦς πάσας παραίειλε, πλὴν δέκα. τῶν δὲ πάλαι τ' ἔτερον Δημήτριον ὀμηροῦσι λαβὼν, εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν, ἄετα τῶν κρησάμων, καὶ πρὸς λαβὼν δὲ μέλλον. Ἀντίβου γὰρ τῆς Λίβυος, ἀνδρὸς ἐξήμισιον τε Ρωμαίοις καὶ Φυλάδος, ἡδὴ τότε πρὸς Ἀντίοχον ἡκόντος τὸν βασιλέα, καὶ παρξυμῶντος αὐτὸν εἰς τὸ πρὸς ἀδελφίαν τῆς τύχης, τῆς δὲ δωάμενος δὲ φρούσης ἡδὴ καθ' ἑαυτὸν ὑπὸ πρὸς γυμνασίων μεγάλων, ἀκατεργασάμων, μέγας ἐπικρομῶσθαι, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ἡγεμονίαν ἀποβλέπειν, μάλιστα δὲ τῶν Ρωμαίων αἰσάμων εἰ μὴ τὸ πρὸς ἑαυτὸν ὁ Τίτος ἐμφροῖος, οἰεῖτο πρὸς τὰς Διολύσεις, ἀλλὰ τὸν Φιλιπποῦτον ὁ Αντιοχὸς κατείληφε πόλεμον ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ συνεσπῆδον ὑπὸ ἀντιβίου ἀμφοτέρωθεν κρινῶν, οἱ μέγιστοι τῶν τότε καὶ δυνατώτατοι βασιλέων ὅτι τὴν Ῥώμην, ἔχον αἰ ἀγωνίας δὲ ὑπὸ ἀρχῆς καὶ κινδύους τῶν πρὸς Ἀντίβου οὐκ ἐλάττωσι νῦν δὲ τῶν πολέμων μέσῳ καὶ κερῶν ἐμὲδων τ' εἰρήνῃ ὁ Τίτος, καὶ πρὸς ἀρξάσθαι τὸ μέλλον, ἀφῆκε τὸν παρξυμῶντος, τοῦ μὲν τὴν ἐχάτῳ ἐλπίδα, πρὸς τὴν πρὸς τὴν ὑφείλεν. ἐπεὶ δὲ οἱ δέκα φρούσεις, οἳ ἢ σύγκλητος ἐπεμψεν τῶν Τίτων, συνεβούλευον τοῖς μὲν ἄλλοις Ἑλλήνας ἐλθῶντες, Κόρινθον δὲ καὶ Χαλκίδα καὶ Δημητριάδα ἀφῆκεν ἐμφροῖος, ἐνεκα τῆς πρὸς Ἀντίοχον ἀσφαλείας, ἐπὶ ταῦτα δὴ τῆς κατηρείας λαμψοῖ, λαμψοῖς τὰς πόλεις ἀερόρηγνυσαν Αἰτωλοῖ, τὸν μὲν Τίτον κελθόντες τὰς πέδας τῆς Ἑλλάδος λυεῖν, (οὕτω γὰρ ὁ Φίλιππος εἰώθη τὰς πρὸς ἡγεμονίας πόλεις ὀνομάζειν) τὴν δὲ Ἑλλήνας ἐρωτῶντες, εἰ κληθὲν ἔχοντες βαρύτερον μὲν, λείτερον δὲ τῆς πάλαι τῶν χάρων, καὶ λαμψοῖσι τὸ Τίτον ὅς διεργέτω, ὅτι τοῦ ποδὸς λύσας τὴν Ἑλλάδα, τοῦ τραχίλου δέδεκεν. ἐφ' οἷς ἀφῆκεν ὁ Τίτος καὶ βαρέως φέρων, καὶ δέοντος τῆς συνεδρίου, τέλος ἐξέπεισεν καὶ ταῦτας τὰς πόλεις ἀμείναι τῆς φρουρῆς, ὅπως ὀλόκληρος ἢ χάρις ὑπὸ ἀρξῆ παρ' αὐτῶν τοῖς Ἑλλησιν ἰαμίων οὐκ ἀρξομένων, πλῆθος μὲν ἀνδρῶν ἐπὶ τῶν σαδίων καὶ τῆς, τὸ γυμνασίων ἀγῶνα θεώμων, οἷα δὴ δὲ χρόνον πεπταυμένης μὲν πολέμων τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ ἐλπίσιν ἐλθῶντες, σαφεῖ δὲ εἰρήνῃ πρὸς ἡγεμονίας. τῆς σαλπαγῆς δὲ σαπῆς εἰς ἀπὸ τῶν Διολύσεων, πρὸς ἑλθὼν εἰς μέσον ὁ κήρυξ, αἰεῖπεν ὅτι Ρωμαίων ἢ σύγκλητος, καὶ Τίτος Κοίντιος, στρατηγὸς ὑπάτος, καὶ ἀπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνια, ἀφῆσαν ἀφρομήτοις καὶ ἐλθῶντες καὶ ἀφρολογήτοις, νόμοις χρωσμένοις πῶς παρξοῖς, Κορινθίοις, Λοκροῖς, Φοκείοις, Εὐβοείοις, Ἀχαείοις, Φθιώταις, Μάγνηταις, Θεσσαλοῖς, Περραιοῖς. τὸ μὲν οὖν πρὸς οὐκ ἀπὸ τῶν πόλεων, ὅσπερ σαφῶς ἐπήκουσαν, ἀλλ' ἀνώμαλος καὶ δουρῶν κίνησις ἡδὴ ἐπὶ σαδίων λαμψοῖσι, καὶ ἀφροπυθαγομένων, καὶ πάλιν αἰεῖπεν κελθόντων. ὡς δὲ αὐτῆς ἡσυχίας ἡγεμονίας, ἀισαζῶν ὁ κήρυξ τὴν φωνὴν, πρὸς ἡγεμονίας εἰς ἀπὸ τῶν ἐξήμισιον, καὶ δὴ ληθεῖ τὸ κήρυγμα, κραυγὴ μὲν ἀπὸ τῶν μέγιστος ἐπὶ τῶν σαδίων, ὅσπερ δὲ ληθεῖ ἡδὴ τῶν ἀγωνιστῶν.

A ipse ad pacem petendam veniens Philippus, stultitiam suspicionem, dum in fidem T. Quintii & populi Romani omnia sua permittit. Ergo finem Quintius bello imposuit, & regnum Macedoniae ei reliquit: imperavit ut Graecia abstineret, mille talentum solueret, naues omnes praeter decem traderet. Alterum filium eius Quintius Demetrium accepit obsidem, eumque Romam misit. Usus optimè Quintius est tempore, occupavitque insequentia. Quippe Annibal Pœnus, vir populo Romano infestissimus, & exul, iam tunc erat ad Antiochum regem profectus, stimulabatque eum ut fortunam prosequeretur suam, cuius iam per se potentia secundo cursu vteretur: quum vel sua sponte ille ob facta perpetrata magnifica, ex quibus Magni cognomen accepit, orbis terrarum imperio adiceret oculos, & maximè in Romanos accingeret se. Quod ni prospiciens prudenter Quintius ad pacem inclinasset, sed Macedonia arma Antiochi in Graecia occupasset bellum, atque ex communibus ambo causis in Romanos maximi illius memoriae & pollentissimi reges conspirassent, certamina eos de integro & pericula circumstetissent quàm cum Annibale haud leuiora. Nunc Quintius interposita opportunè hisce bellis pace, & ante commissionem instantis dirempto praesenti, huius nouissimam, illius spem praecidit primam. Quia verò decem legatis, quos ad Quintium miserat senatus, placebat ut ceteris Graecis redderetur libertas, Corintho autem, Chalcidi, & Demetriadi causa belli Antiochici imponeretur praesidium, ibi criminibus splendidi Aetoli ciuitates splendido colore concitabant, à Quintio postulantibus ut compedes dissolueret Graeciae, (nam ita antedictas vrbes nominare Philippus solebat) & Graecos interrogabant, Ideòne quia ponderosiores haberent, sed politiores, superiore praesentem cathenam, exultarent, & Quintium ut beneficium suspicerent, quòd pedibus exemptam Graeciam ex collo vindicisset? Quae iniquè Quintius & indignè ferens, euicit tandem precibus apud concilium, ut praesidia ex his quoque ciuitatibus deducerentur, quo beneficium suum haberent Graeci syncerum. Igitur Isthmiorum ludicro confederat frequentia mortalium in stadio ad gymnicum certamen spectandum: quòd exempta tandem bello Graecia ob libertatis spem, firmam certè pacem agitarer. Ibi silentio tuba conuentui indicto, progressus in medium praeco pronunciauit, Senatus Romanus & T. Quintius imperator Proconsul, Philippo Macedonibusque deuictis praesidiis, liberos immunes suis legibus esse iubent Corinthios, Locros, Phoenes, Eubœam, Achaos, Phthiotas, Magnetas, Thessalos, Perrhocbos. Id primùm neque planè omnes neque clarè exaudierant: sed inaequali & turbido in theatro murmure mirabundi alter alterum interrogabant, ac repeti petebant praconem. Ut silentio iterum facto praeco sublata voce altius confessum clamauit ac pertinuit ad omnes praconium, immensus ex gaudio editus à populo clamor ad mare usque pertinuit, confurrexit confessus, nemo intentus ludicro fuit, omnes maturauerunt exilire, dexteram cõtingere,

ἀφῆκεν ἑαυτὸν ἐξοῦρι μέγιστος σαδίων, ὅσπερ δὲ αἰεῖ- ἑσπεύδον δὲ πρὸς τῶν ἀισαζῶν καὶ δὲ ξιῶσθαι.

& appellare Græciæ servatorem & propugnato-
 rem. Quod autem de exuperante & grandi voce
 commemoratur, tunc fuit conspectum : corui e-
 nim fortè super volitantes delapsi sunt in stadium.
 In causa est diuisura aëris : quum enim multa &
 elata vox mittitur, diuisus ab ea non sustinet vo-
 lucres, sed lapsum efficit, sicut euenit per loca va-
 cua euntibus. Nisi sanè ictu potius, velut telo tra-
 iectæ decidunt & emoriuntur. Potest etiam turbo
 esse in aëre, quasi vorticem in pelago rursusque
 impetum fluctuatione ex violentia accipiente.
 At Quintius nisi quam celerrimè ludis dimissis
 impetum multitudinis & incusum præuidens
 deflexisset, videbatur in periculum venturus.
 Adeo frequentes simul & vndique ei se circum-
 fuderunt. Vt plausibus circa Quinti taberna u-
 lum defatigati sunt, nocte iam demum, si quos
 conspicerent vel amicos vel hospites, hos salutan-
 tes & complectentes, conuerterunt se inter se ad
 conuiuia & pocula. Ibi magis etiam haud dubiè
 in gaudium effusus subiit reputare & conferre de
 Græcia, quàm multa bella libertatis causa gessis-
 set, neque firmiorem esset vnquam vel lætorem
 assequuta, quàm ab aliis quum fuit defensa, & pe-
 nè sine sanguine & luctu pulcherrimum tulit &
 optatissimum præmium. Quippe rara erant vir-
 tutis inter mortales & prudentiæ exempla, sed ra-
 rissima inter alios bonos, iusti. Siquidem Agesi-
 lai, Lyfandri, Nicie, Alcibiadesque bella egregiè
 tractare, victoriasque bello consequi, quum im-
 perarent, nouerant : vti ad gloriosam hominum
 salutem honestatemque laureis non nouerant.
 At vbi à Marathonio Marte & pugna nauali Sala-
 minia, à Platæis Thermopylisque, & rebus ad
 Thermodontem atque circa Cyprum Cimonis
 gestis discesseris, omnibus præliis Græcia aduer-
 sus semetipsam decertauit ad seruitutem, omne-
 que eius trophæum ad suam excitatum calamita-
 tem & probrum est, quæ penè fuit ducum impro-
 bitate & ambitione prostrata. Alienæ genæ verò,
 qui paruas scintillas & exigua antiquæ propinqui-
 tatis cum iis vincula habere videbantur à qui-
 bus vel verbis vel consilio aliquid extitisse in Græ-
 ciam beneficii mirum esset, hi maximis periculis
 & laboribus Græciam grauibus soluerunt domi-
 nis & tyrannis, atque in libertatem restitue-
 runt. Hæc tum subibant Græcorum animos.
 Facta autem fuerunt præconis consentanea.
 Pariter enim misit Quintius Lentulum in Asiam
 ad Bergyllas liberandas, Titillium in Thra-
 ciam ad deducenda ex illis oppidis & insulis
 Philippi præsidia. P. Iulius ad Antiochum nauigauit,
 acturus cum illo de Græcis qui ei pare-
 bant liberandis. Ipse profectus Chalcidem quin-
 tius, inde mari vectus Magnesium præsidia emi-
 sit, populisque rempubl. reddidit. Agonothetes
 Argis Nemeorum creatus, ludicrum optimè di-
 gessit, ac Græcis illic iterum voce præconis pro-
 nunciavit libertatem, vrbisque peragrans, e-
 gregia disciplina, magna iustitia, concordiaque
 & amicitia eas inter se conglutinavit, compo-
 nens seditiones, exules reducens : atque ouans
 quod Græcos inter se conciliaret beneuolen-
 tia, non minus quàm quod domasset Macedo-
 nas, vt minimum iam ducerent illi eius bene-
 ficiorum libertatis munus. Xenocratem philoso-
 phum, quum Lycurgus Orator eum à publicanis,

A καὶ προσειπεῖν τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ παρμαχῆν. ὅ-
 δε πολλάκις λεγόμενοι εἰς ὑπερβολὴν τὴν φωνῆς καὶ μέγεθος
 ὡφθη τότε. κρέσσονος γὰρ πετομένων καὶ τυγχεύοντων εἰς
 ὁσάδων αἰτία ἢ τῆς ἀέρος ῥῆσις. ὅταν γὰρ ἡ φωνὴ πολλὴ καὶ
 μεγάλη φέρεται, ἔχει ἀπώροτος ὑπὸ αὐτῆς ὅσα ἀντιπερὶδαι
 τοῖς πετομένοις, ἀλλ' ὀλίγη ποιεῖ, καθάπερ κενερωτῶσιν
 εἰ μὴ ἢ Δία, πληγῆν ἢ μάλλον, ὡς ὑποβέλει διαλευκόν-
 ῳνα, πίπτει καὶ ἀποθνήσκει. διώεται ἢ καὶ περὶ δίνης εἶναι τοῦ
 ἀέρος, ὅτι ἐπιγνοῦνται πελάγη καὶ πάλιν ῥύμῳ τῆς θαλάσσης
 μέγεθος λαμβάνοντες ὅτι οὖν Τίτος, εἰ μὴ τάχιστα τῆς θεᾶς
B ἀγαλακτίσσης, ὑπερδύομιος τὴν φέρει τῶν πληθῶν καὶ τὴν δρό-
 μων, ἔξελκει, ὅσα αἰ εἰδοῦναι περὶ ἡμεῶν τούτων ὁμοῦ καὶ
 πᾶσι θεῶν αὐτῶν περὶ χροῦντων, ὡς δ' ἀπέκαστον περὶ τὸ σκίωλον
 αὐτῶν βοᾶν τε, ἢ ἢ νικτὸς ἔστι, αὐτῶν. οἱ πῖας ἰδοῦναι ἢ φίλους, ἢ
 πλῆθος ἀπαζόμενοι καὶ περὶ κληρονομοῦ, ὡς δὲ πᾶσι καὶ
 πότῳ ἐβέτοιο μετ' ἀλλήλων. εἰ δ' ἢ μάλλον (ὡς εἰκός) ἢ
 δουλοῖς, ἐπὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ περὶ τῆς Ἑλλάδος,
 ἔστις πολέμησεν πολέμοις ἔχει τὴν ἑλθεῖναι, ἔπειτα τῶν
 βεβαίτερον ὁσάδων αὐτῆς ἑτέρων παρὰ γὰρ ἰσχυρῶν, ὁ-
 λήρου δὲν ἀσπόμενος αὐτῆ καὶ ἀπειθῆς φερόμενος ὁ καλλι-
C σον καὶ περὶ μαχόμενοι ἀθλῶν. ἡ δ' ἄρα. ἀπὸ τοῦ μὲν καὶ
 δρέει καὶ φερόμενος εἰς αἰδέσσοις, ἀπὸ τοῦ αὐτῶν ἢ τῶν ἄλλων
 ἀγαθῶν ὁ δίκαιος. οἱ γὰρ Ἀγχιλαχοὶ καὶ Λύσανδροι, καὶ εἰ
 Νικίαι, καὶ οἱ Ἀλκιβιάδα, πολέμοις μὲν ὅτι διέπειν, καὶ μα-
 χας ἰκαστὴν κατὰ τὴν γῆν καὶ θαλάσσοις ἔχοντες ἠπίεσσαν,
 χεῖρα δ' ὡς χεῖρ ἀγχι καὶ ὁ καλῶν, οἱ κατῶν, ἐκ
 ἔργου δὲν, εἰ δὲ Μαθωνίον πῖς ἔργον ἀφίλοι, καὶ πῖ
 εἰς Σαλαμίην ναυμαχίαν, καὶ Πλαταιῶν, καὶ Θερμοπύ-
 λας, καὶ τὰ ὡς Εὐρυμέδον, καὶ τὰ περὶ Κίτων Κίμωνος
 ἔργα, πᾶσι τῶν μαχῶν ἢ Ἑλλάδος ὅτι δουλεία μεμαχῆ-
D ται ὡς, αὐτῶν, καὶ πᾶσι ἔργον αὐτῆς. συμφερα καὶ ἰ-
 δος ἐπ' αὐτῶν ἔσκειν, τὰ πλείστα καὶ καὶ φιλονεικία τῶν ἠ-
 γουμένων περὶ δὲ πῖσις. ἀλλ' ὅφυλοι ἢ ἄνδρες, εἰδόματα
 μικρὰ καὶ γλίερα καὶ ἰσχυρὰ παλαιῶν ἡρώων ἔχειν δο-
 χιωτες, ἀφ' ὧν καὶ ἄλλο τι καὶ γῆ καὶ χεῖρα ὡς ὡς ὡς
 ἔσκει τῆ Ἑλλάδος ἰσχυρῶν, οὐτα τοῖς μεγίστοις κινδύνοις
 καὶ πῖνοις ἔξελόμενοι τῶν Ἑλλάδος ἀπὸ τῶν χαλεπῶν καὶ
 τυραννῶν ἑλθεῖν ὡς. ταῦτα δὲ πῖς Ἑλλῶνας ὡς
 καὶ τῶν ἔργων ἰσχυρῶν τοῖς κηρύγμασι. ἀμα γὰρ ἔξ-
 περὶ τῶν ὅτι Τίτος Λέντοιο μὲν εἰς Ἀσίαν, Βαργυλίαν ἔλ-
E θερῶσιν, Τίτιλλον δ' εἰς Θράκιαν, ταῦτα αὐτοῖς πόλεις καὶ ἰ-
 στωῖς ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν Φιλίππου φερούσιν. Πόπλιος δὲ
 Οὐίλλιος ἔπειτα διδοξόμενος Ἀντιόχῳ περὶ τῆς τῶν ὡς
 αὐτῶν Ἑλλῶνων ἑλθεῖν. αἰτος δὲ Τίτος εἰς Χαλκίδα
 παρῆθον, εἰτα πλῆθος ἐκείθεν ὅτι Μαγνησίαν, ὅτι γὰρ τῶν
 φρεσῶν, καὶ τῶν πολιτείαν ἀπέδιδε τοῖς δημοῖς. ἀγνοήσας ἢ
 Νεμεῶν ἀποδείξεις εἰς Ἀργίαν, τῶν τε πῖσις. ἀεῖσα δι-
 ἔσκειν, καὶ πάλιν ἐκεί πῖς Ἑλλῶν τῶν ἑλθεῖν ὑπο κηρυ-
 χος αὐτῶν, ὅτι φοιτῶν τε τῶν πόλεσιν, δίνομαι ἀμα καὶ δίκαιον
 πομπῶν, ὁμοῖαν τε καὶ φιλοφροσύνῳ ὡς δὲ δὲ παρῆ-
F χεῖ καὶ παύων μὲν τῶν εἰσῆσις, κατὰ τῶν τῶν φουγῶν. ἀδὲ
 λουδμοῦ ἢ ὡς πῖσις καὶ ἔχει μᾶλλον τῶν Ἑλλῶνας, ἔχῃ ἢ πῖσις ἢ
 ὡς κεκατηκέναι τῶν Μακεδόνων, ὡς τε μικρότατον ἢ τῶν ἑλ-
 θεῖναι δοκεῖν ὡς ἀεργετοῦτο. Ξενοκράτη μὲν οὖν τῶν φιλό-
 σοφον, ὅτε Λυκούργος αὐτῶν ὁ ῥήτωρ ὑπο τῶν πελοῶν

ἀγρόμυρον πωρὸς τὸ μεταίχιον ἀφείλετο, καὶ τοῖς ἀγροῖσι ἐπέθηκε δίκην τῆς ἀσιλγείας, λέγεται τοῖς πασι ἀπορρη-
 * σάντα τῷ Λυκούργου, Καλλιῷ γε ὑμῖν ὦ παῖδες, (Φαίαι) ὧ
 " πατεὶ χεῖρ ἀποδίδωμι· πῶντες γὰρ αὐτὸν ἐπαγοῦσιν ἐφ'
 " οἷς ἐπὶ πωρῶν. Τίτω δὲ καὶ Ῥωμαίοις, ὧν τοῖς Ἑλλήνας ἀερ-
 γέτησαν, οὐκ εἰς ἐπαίνοισι, μόνον ἀλλὰ καὶ πίστιν ἐν πασὶν ἀμ-
 δεσφοῖσι καὶ διώαμιν ἢ χεῖρας ἀπὸ πᾶσι δικαίως· ἔγρη πωρῶ-
 δεξέμενοι μόνον τοῖς ἡγεμόνας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μεταπεμπό-
 μνοι καὶ κελουῖτες ἐνεχείριζον αὐτοῖς. ὅσθι δὲ ἦμοι καὶ
 πόλεις, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς ὑφ' ἐτέρων ἀδικούμενοι βασι-
 λέων, κατέφθην εἰς τὰς ἐκείνων χεῖρας. ὥστε ἐν βραχέι
 χρόνῳ, τάχα που καὶ θεοῦ σιωπηροῦ ἡμεῶν, πῶντα αὐτοῖς
 ὑποήκα ἡμέα καὶ αὐτοῖς δὲ μέγιστον ἐφρόνησεν ὅτι τῆ τῆς
 Ἑλλάδος ἐλευθερώσει. ἀναλήθεις γὰρ εἰς Δελφοῖς ἀσπίδας
 ἄργυρας καὶ τὸν αὐτῷ θυρεὸν ἐπέγραψεν,

Ζηνὸς ἰὼ κρηπιναῖσι γεγαυότες ἰπποσώμασ,
 Κεῖρη ἰὼ Σπάρτας Τυωδαεῖδα βασιλεῖς
 Ἀινεάδας Τίτος ὑμῖν ὑπὸ πατὸν ὅπασε δ' ἄδρον,
 Ἑλλήων τεύξας πασι ἐλευθερίῳ.

ἀνέθηκε δὲ καὶ χρυσοῦν τὰ Ἀπόλλωνι γέφαιον, ὅτι γράψας,
 Τὸν δὲ τοῖ ἀμβροσίοισιν ὅτι πλοκάμοισιν ἔθηκε,

Κεῖσθα Λαπίδα χρυσοφαῖ γέφαιον
 Ὅν πόρεν Ἀινεάδαν παρὸς μέγας, ἀλλ' Ἐκέργε

Ἀλκῆς ὧν θεῶν κῦδος ὅπασε Τίτω. τῆ γυνὴ Κοριν-
 θίων πόλει πωρὸς τοῖς Ἑλλήνας τὸ αὐτὸ δις ἡδὴ συμβέβη-
 κεν. καὶ γὰρ Τίτος ἐν Κορίνθῳ τότε, καὶ Νέρων αὐτῆς καθ'
 ἡμᾶς ἐν Κορίνθῳ πῶντα πλησίον Ἰομίων ἀγροῦμεν, τοῖς
 Ἑλλήνας ἐλευθερώσει καὶ αὐθινοῖς ἀφῆκεν, ὁ μὲν, ὅθεν κήρυ-
 χος (ὡς εἴρηται) Νέρων δὲ αὐτὸς ὅτι τ' ἀγροῦ ἀπὸ βήματος ἐν
 τὰ πλῆθι δημηγορήσας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑπερον. ὁ δὲ Τίτος
 τότε καλλίστου καὶ δικαιοτάτου τῷ πωρὸς Νάβιν ἀρξάμενος
 πολέμου, τῶν Λακεδαιμονίων ἀξωλέσασθαι καὶ πῶντα ἀνομ-
 πατον τύραννον, ἐν τὰ τέλει διεψεύσατο τὰ τῆς Ἑλλάδος
 ἐλπίδας, ἐλεῖν πῶντα χρόν, οὐκ ἐθελήσας, ἀλλὰ ἀπεισιμῶνος,
 καὶ πωρῶν τὸ Σπάρτῳ ἀναξίως δουλεύουσαν· εἴτε δει-
 σασ μὴ τῷ πολέμου μῆχρος λαμβάνοντος, ἄλλος ἀπὸ Ῥώ-
 μης ἐπελθὼν φρατηρὸς ἀνέλθαι τιμὴ δόξασ, εἴτε φιλοει-
 χία καὶ ζηλοτυπία τῶν Φιλοποίμενος τιμῶν, ὧν ἔντε τοῖς ἀλ-
 λοῖς ἀπασιν ἀνδρά δεινότατον τὸ Ἑλλήων ὄντα, καὶ πῶν ἐκεί-
 νον τὸν πόλεμον ἔργα θαυμασὰ πόλμης καὶ δεινότητος ἀπο-
 δεξάμενον, ἴσα τὰ Τίτω κυδαίνοντες Ἀχαιοὶ, καὶ πῶντες
 ἐν τοῖς θεάτεροις, ἐλύπου ἐκείνοι, ἐκ ἀξίοντα Ῥωμαίων ὑπὸ
 τῷ πωρῶν πολέμῳ τὸ Ἑλλάδος, ἀνδραποῦν Ἀρχάδα, μικρῶν
 καὶ ὁμῶν πολέμῳ φρατηρῶν, ὁμοῖα θαυμάσια παρ' αὐ-
 τοῖς. ἔμην δὲ αὐτὸς ὁ Τίτος ὑπὸ τούτων ἀπελογεῖτο, κα-
 τατῆα τὸν πόλεμον, ὡς ἐπὶ πωρῶν κακῶν μεγάλῳ τῶν ἄλλων
 Σπαρτιατῶν ἀπολέμενοι τὸν τύραννον. τὸ δὲ Ἀχαιῶν αὐτὰ
 πολλὰ πωρὸς τιμῶν ψηφισαμένων, ἔδεν ἐδόκει πωρὸς τὰς δι-
 εργείας ἐξιστάσθαι, πλὴν μίας δωρεᾶς, ἣν ἐκείνος ἀπὸ πῶν-
 των ἡγάγησεν. ἦν δὲ τοιαύτη Ῥωμαίων οἱ δυσυχῆσαντες ἐν τῷ
 πωρὸς Ἀνίβαν πολέμῳ, πολλαχῶ μὲν ὧνιοι ἡρώμενοι καὶ ἀνα-
 παρῆντες ἐδούλουσαν· ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι χίλιοι καὶ ὄχρακοῖοι τὸ
 πλῆθος ἦσαν, αἰεὶ μὲν εἰς ἐπὶ τὸ μεταβολῆς, τότε δὲ καὶ μάλλον,
 ὡς εἰχρὸς, ἐντυγχόμενοι, οἱ μὲν ὑοῖς, οἱ δὲ ἀδελφοῖς, οἱ δὲ
 σαυήσασιν, ἐλευθερίας δόξασ, καὶ ἡκάστω ἀιχμηλάτωι.

A à quibus ducebatur ad carcerem, causa pensionis
 quam pendebant inquilini, exemisset, atque illos
 qui eum duxerant accersuisset iniuriarum, fama
 est liberis occurrentem Lycurgi dixisse, Egregiam
 profecto, pueri, gratiam patri vestro refero, quod
 omnes eum ob eius in me beneficium commen-
 dent. Quintio vero & Romanis ob eorum in Graecos
 merita non ad laudes modo relata gratia, sed
 ad fidem etiam apud omnes mortales & imperium
 est merito progressa. Neque enim accipiebantur
 modo imperatores eorum, sed & accersentes
 & euocantes illos, fidei se committebant eorum:
 neque populi solum & ciuitates, sed & reges quoque
 ab aliis violati regibus, decurrebant ad illorum
 praesidium. Vnde breui fortasse non sine diuina
 ope omnia iis paruere. At Quintius plurimum ipse
 ob liberatam Graeciam gloriatus est. Nam
 quum Delphis clypeos argenteos & scutum suum
 dedicaret, inscripsit iis,

Dicite Io celeri, quibus est equitare voluptas,
 Voce, Iouis soboles, dicite Tyndarida
 Io, Lacedaemonii reges: nam munera dextra
 Vobis summa Titus praestitit Aeneades:
 Nam libertatem reparauit Graiugenaarum,
 Triste tyrannorum qua tulit ante iugum.

C Donum etiam Apollini coronam auream tulit
 cum hac inscriptione,

Hanc tibi fulgentem dedit auro, phæbe, coronam,
 Diuinum cupiens condecorare caput,
 Aene adum ductor magnus: sed Apollo vicissim
 Virtutis tribuas tu decus alme Tito.

Ita vrbi Corinthiorum delatum est, idem vt ibi be-
 neficium bis Graecis sit declaratum. Siquidem Quin-
 tius Corinthi tunc, & memoria nostra Nero ite-
 rum Corinthi, Isthmia item celebrans, Graecos li-
 beros suis legibus iussit esse: ille (vt diximus) per
 praconem, Nero ipse pro tribunali in foro cōeio-
 nem ad populum habens. Ceterum hoc diu post.
 At Quintius pulcherrimum & iustissimum cum
 Nabide auspicatus bellum, teterrimo & immanif-
 simo Lacedaemoniorum tyranno, in exitu Graeciae
 spem destituit. Cui in manu quum esset illum ob-
 terere, noluit: sed foedus cum eo fecit, & Spartam
 indigna oppressam seruitute reliquit, vel veritus
 ne, si bellum duceretur, alius successor Roma mis-
 sus gloriam sibi auferret, vel inuidia & æmulatione
 Philopomenis honorum. Quem, quia cum in
 omnibus aliis summum inter Graecos imperato-
 rem, tum ob eius eximia virtutis & consilii illo e-
 dita bello opera pariter ac Quintium Achæi extol-
 lebant & decorabant in theatris, torquebant illum:
 qui indignam rem censebat, vt pari in honore ac cō-
 sul Romanus pro Graecia propugnans, homo Ar-
 cas, minorum & finitimorum dux bellorum, apud
 eos esset. Verum ipse id Quintius excusauit, bellum
 deposuisse se, vbi tyrannum perspexit non nisi cum
 grandi aliorum Spartatarum pernicie perituro.
 At Achæi quanquam honores ei cumulate decre-
 uerant, nulla re tamen assequi videbantur benefi-
 cia eius: nisi vno dono, quod omnibus ille prætulit,
 Id hoc fuit. Ciues Romani, quos belli Punici se-
 cundi perculerat clades, passim venundati & dis-
 tracti in seruitute erant. Graecia mille & ducentos
 numero habebat, semper quidem ob fortunæ vi-
 ces miserabiles, sed tunc haud immerito magis,
 quum alii liberis, fratribus alii, pars familiaribus,
 liberis serui, & victoribus occurrerent captiui.

Hos Quintius, quamuis illorum causa affligeretur, non extorsit dominis, sed Achæi eos quingentenis denariis in capita redemerunt, contractoque vnum in locum omnes paranti iam conscendere Quintio obrulerunt. Itaque ille decessit gaudio delibutus ob præclara facta, egregias remunerationes, magnoque viro & ciuium amante consequutus dignas. Quod profecto omnium ei videtur ornamentum extitisse in triumpho splendidissimum. quippe hi (vt moris est feruorum) quum manumissi sunt, rasi capitibus & pileati triumphantem sunt Quintium sequuti. Speciosius etiam spolia translata spectaculum præbuerunt, galeæ Græcæ, parmæ Macedonicæ & sarissæ. Iam pecuniæ non exiguus numerus fuit, vt memoriæ prodidit Itanus. In triumpho translata auri infecti pondo tria millia septingenta tredecim, argenti quadraginta tria millia pondo & ducenta lxx. Philippii aurei nummi quatuordecim millia quingenti quatuordecim. Ad hæc mille talenta, quæ Philippus debebat. Cæterum hæc populus Romanus post maximè Quintio authore & annitente condonauit Philippo, ac societatem cum eo iunxit, filiumque obsidem ei remisit. Postquam verò in Græciam Antiochus magna classe & exercitu traiecit, ciuitatesque sollicitauit & concitauit Ætolorum ope qui iamdudum alieno & hostili in populum Romanum animo erant, & obtentum ei belli velamentumque præbebant Græcos liberandi, quibus nihil erat eo opus (quippe liberi erant) sed speciosioris inopia causa pulcherrimo titulo eum erudiebant vti: hic motum Græciæ maiorem in modum Romani, & nomen formidantes illius potentia, ducem belli consulem M. Attilium miserunt, & legatum Græcorum gratia Quintium. Eos partim conspectus eius ilicò confirmauit, partim incipientes ægrotare, vt si medicamentum iis in tempore dilueret, illorum in se refricans beneuolentiam inhiuit, & ne offenderent, retardauit. Pauci ei qui iamdudum præoccupati & semel fuerunt ab Ætolis impulsu, elapsi sunt: quos, quamuis incensus & exasperatus, post prælium tamen tutatus est. Siquidem Antiochus ad Thermopylas fufus fugatuque, prope se recepit classe in Asiam. At consul Attilius Ætolos alios circumfedit, alios regi Philippo concessit subiugare. Quum agerentur ferrenturque à Macedone, hinc Dolopes & Magnetes, hinc Athamani & Aperanti, ipse autem Attilius Heracleam excidisset, Naupactum quam Ætoli tenebant, obsideret, miseratus Quintius Græcos, transmisit ex Peloponneso ad consulem. Ac primùm increpauit eum quòd victor Philippum sineret belli præmia rapere, & iræ indulgens, dum non pauca gentes & reges à Macedonibus in ditionem redigerentur, ad vnam desideret ciuitatem. Deinde obsessis, vt ex muro Quintium conspexerunt, implorantibus opem eius, & manus tendentibus, precantibusque, nullo in præsentia dato responso, conuertit se & lacrymabundus digressus est. Post egit cum Attilio, lenitaque eius indignatione, impetrauit Ætolis inducias & spatium, quo missis Romanam legatis condiciones leuiore peterent.

δακρύσας ἀπῆλθεν, ὕστερον δὲ διαλεχθεὶς τῷ Μανίῳ, καὶ καταπαύσας τὸν θυμὸν αὐτῷ, διεπραξάτω πῶς Αἰτωλοῖς αἰσχρὰς δίδουαι καὶ χεῖρον, ἢ ὅτι παρεσβόσαντες εἰς Ῥώμην μετρίου ἕνός τυχεῖν ἀξιώσοισιν.

A τούτοις ὁ μὲν Τίτος οὐκ ἀφείλετο τῷ κερτημύων, καὶ ἄρ' αἰώμιος ἐπ' αὐτοῖς· οἱ δὲ Ἀχαιοὶ, λυβωσάμινοι πέντε μύων ἕκαστον ἄδρα, καὶ σιωμαγαγόντες εἰς ταῦτο πύργου, ἤδη πρὸς πλοῦν ὄντι τῷ Τίτῳ παρὰ δόξα· ὥστε αὐτὸν ὑπερβυζινομένον ἀποπλεῖν, ἀπὸ καλῶν ἔργων καλὰς ἀμοιβὰς καὶ ἀρεποῦσας ἀδρι μεγάλα καὶ φιλοπολίτη κεκοσμημένον. ὁ δὲ δόκει πρὸς τὸν θρίαμβον αὐτῷ πύργου ὑπερβυζινομένον. οἱ γὰρ ἄνδρες οὗτοι, κατὰ τὸ ἔθος ὅτι τοῖς οἰκέταις, ὅτῳ ἐλδοθεράσων, εὐρεσάτω τε τὰ κεφαλαῖα, καὶ πιλία φορεῖν, ταῦτα δράσαντες αὐτὸν θριαμβόλῳι τῷ Τίτῳ παρὰ εἰπόντο. καλλίω δὲ καὶ τὰ λάφυρα πομπῶν ὄμματα παρῆεν ὄψιν, Ἐμλίω καὶ κράνη, καὶ πέλας Μακεδονικὰ καὶ σάειοι. τὸ τε τῶν χερμάτων πλήθος οὐκ ὀλίγον ἦν ὡς αἰαχράφουσι οἱ πρὸς τὸν Ἰπτόνον, ὃν τῷ θρίαμβῳ κομιατικῶν χειρῶν μὲν συσκευασμένων λίθων τετραχίλιας ἐπιταχυσίας δέκα βεῖς, ὄχρῳ δὲ τετρακισμυρίας τετραχίλιας διακυσίας ἐβδόμηκοντα, φιλιππείους δὲ χρυσοῖς μυροῖς τετρακισχίλιους πεντακυσίους δεκατέσσαρες. χροῖς δὲ τούτων, πέντε χίλια τάλαντα ἀφίλιππος ἀφείλε. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐπέδωκε Ῥωμαῖοι, μέγιστα τὸ Τίτου συμβουλεύοντος, ἀφείναι τῷ Φίλιππῳ, καὶ σύμμαχον ἐψηφίσαντο, καὶ τὸν ἦν ἀπῆλλαξαι αὐτῷ τῆς ὀμηρείας. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀντίοχος εἰς τὴν Ἑλλάδα ναυσὶ πολλῆς καὶ στρατῷ παρασηγεῖς, ἀφίση πᾶς πόλεις καὶ διασείαζεν, Αἰτωλῶν αὐτῷ συνεπιλαμνομένων, καὶ πάλαι διακειμένων πρὸς τὸν Ῥωμαίων δῆμον ἐστράς καὶ πολεμικῶς, ὑπόθεσιν τῶν πόλεμον καὶ πρὸς φασι δίδοντων, ἐλδοθερῶν πῶς Ἐμλίω, ὅσῳ δὲν δεομένων (ἐλδοθερῶν γὰρ ἦσαν) ἀλλ' ἀπὸ πεπεσέρας ἀγίας ἀπορία, τῷ καλλίστῳ τῷ ὀνομάτων χερσῶν διδασκόντων καὶ σφόδρα δεισάπτες οἱ Ῥωμαῖοι πῶς αἰάσων, καὶ δέξαι αὐτῷ τῆς διωάμεως, στρατηγὸν μὲν ὑπατον τῷ πόλεμον Μανίον Ἀχιλίου κατέπεμψαν, παρεσβότῳ τῷ Τίτῳ, ἀφ' ἧς Ἐμλίω, ὃν τὸ μὲν ὄψιν ὄφθεις ἐποίησε βεβασιότεις, τὸ δὲ ὄψιν νοσῖν, ὡς τῷ ἴσιν ἐκ χειρῶν φέρμαχον ἐδίδου τῷ πρὸς αὐτὸν ὄνοια, ἔστησεν, καὶ διεκώλυσεν ἔξαρτῆν ὄψιν δὲ αὐτὸν ἐξέφυγον ἠδὲ πρὸς κατελλημένους καὶ διεφθαρμένους πύργου πασιν ὑπὸ τῷ Αἰτωλῶν, οἱ καὶ τῷ ὄργισθαι καὶ παρῆεν ὄψιν, ὄψιν μὲν τῷ μάχῳ πρὸς ἐποίησεν. Ἀντίοχος γὰρ ἠτήθη ἐκ Θερμοπύλαις, καὶ φυγῶν, ὄψιν εἰς Ἀσίαν ἀπέπλευσεν. Μανίος δ', ὁ ὑπάτος, πῶς μὲν αὐτὸς ὄψιν τῷ Αἰτωλῶν ἐπολιόρκει, πῶς δὲ τῷ βασιλεῖ Φίλιππῳ συνεχώρησεν ἔξαρτῆν. ἀρσμένων δὲ καὶ φερμένων ὑπὸ τῷ Μακεδόνα, τὸ μὲν Δολόπων καὶ Μαγνήτων, τὸ δὲ Ἀθαμανῶν καὶ Ἀφιδων, αὐτῷ δὲ τῷ Μανίῳ τῷ μὲν Ἡράκλειαι διαπεπορθηχότος, τῷ δὲ Ναύπακτον Αἰτωλῶν ἐχόντων πολιορκουῶντος, οἰκτεῖρων τὸς Ἐμλίω ὁ Τίτος, διέπλευσεν ἐκ Πελοποννήσου πρὸς τὸν ὑπατον καὶ πρὸς τὸν μὲν ἐπέτημσεν, εἰ νενικηκῶς αὐτὸς πᾶ ἔπαθλα τῶν πόλεμον, Φίλιππον ἔξαρτῆν, καὶ τελομένων πρὸς μᾶ πόλει καὶ θηται δὲ ὄργισθαι, ἔστη δὲ οὐκ ὄψιν καὶ βασιλεῖς Μακεδόνες ἀρεσῶν. ἔπειτα τῷ πολιορκουμένων, ὡς εἶδον αὐτὸν, ἀπὸ τῶν τείχεσιν αἰακαλούτων, καὶ χεῖρας ὄρεχόντων, καὶ δεομένων, τότε μὲν ὅσῳ εἰπόν, ἀλλὰ τρεφεῖς καὶ

πλείστον ἢ ἀγῶνα καὶ πότον αὐτῶν παρεῖχον αἱ παρὰ Χαλκιδέων
 δεήσεις παρὰ τὸ Μαίιον, οὗ ὄργῃ γερνόντων ἔχε τὸ γάμον οὐ
 παρ' αὐτῶν ἔγημεν Ἀντίοχος, ἥδη τῶ πολέμῳ στυγερῶτος,
 οὐ καὶ ὦραι, οὐδὲ καὶ καμῶν, ἀλλ' ἐρεαθεῖς, αὐτῶν φρεσὺτε-
 ρος, κέρης ἢ θυγάτηρ μὲν ἢ Κλεοπτολέμου, καλλιῆς ἢ λέγε-
 ται παρθένων γυμνάσιον. τὸ τὸ Χαλκιδεῖς ἐποίησαν βασιλίαν
 ποροθυμίας, καὶ τὸ πόλιν αὐτῶν παρὰ τὸν πόλεμον ὀρμηθῆσαν
 παρὰ τὸν ἔκλεινον μὲν οὐκ ὡς τὰ ἄλλα μὲν τὴν μάχην φέ-
 ρων, παρὰ τὸν μίση τῆ Χαλκιδεῖ τὴν ἢ κέρην αἰαλαβῶν, καὶ τὰ
 χρέματα καὶ τὸς φίλους, εἰς Ἀσίαν ἀπέπλευσεν. τὸ Μαίιον
 δὲ οὕτως ὅτι τὸ Χαλκιδεῖς οὐκ ὄργῃ ποροθυμῶν, ὁ Τίτος πα-
 ρεαχλοουθῶν ἐμάλασε καὶ παρητήσας, καὶ τέλος ἐπέσειν καὶ κατε-
 παρῶν, αὐτῶν τε καὶ τὸ ἐν τῇ Ρωμαίων δεόμενος. οὕτως
 ἔλασαν ἄνθρωποι οἱ Χαλκιδεῖς τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν παρ'
 αὐτοῖς ἀναθημάτων τῶν Τίτου καὶ ἱερώσας, ὧν ὅτι γράφας
 " ἔστι τοιαύτας ἀρετῶν ὡραῖ, ὁ δῆμος Τίτου καὶ Ἡρακλεῖ ὁ
 " γυμνάσιον. ἐτέρωθι ἢ πάλιν, ὁ δῆμος Τίτου καὶ Ἀπόλλων
 " ἢ ὁ δελφίνιον. ἐπὶ ἢ καὶ ἡμᾶς ἱερὰς χειροποιήτους ἀπε-
 δέικνυτο Τίτου. καὶ ἵσσαντες αὐτῶν, τῶν ἀποιδῶν ἡρωιδῶν,
 ἀδδοσι παιαῖα πεποιημένων. οὐ τὰλλα ἀλλὰ μῆκος ἡμεῖς
 παρῆντες, ἀνεγρέφαμεν ἀπαυόμενοι τῆς ἀφῆς λέγουσι.
 " Πίστιν δὲ Ρωμαίων σέβομεν, τὸν μετὰ δὲ κατὰ τὸν ὄρκον
 " φυλάσσειν. μέλπετε καὶ Ζεῦς μέγιστον, Ρώμην τε, Τί-
 " τον τε ἄμα, Ρωμαίων τε πίστιν. ἰηίε, ὡραῖ, ὦ Τίτε σῶτερ. ἢ
 " σαι ἢ καὶ τῶν τῶν Ἑλλήνων πῆμα παρέπουσαι. καὶ ὁ τῶν
 πῆμα ἀληθινὰ ποιῶν, ὄνοια θαυμαστῆ, δι' ὅτι πεικίαι ἢ
 ροις. καὶ γὰρ εἰ πῶν ἐκ παρὰ γυμνάσιον ἢ φιλοθυμίας ἐνεκα,
 (καὶ τὰ φιλολογία, καὶ πάλιν Διοφάνει στρατηγῶν τῶν
 Ἀχαιοῶν) παρὰ τὸν βαρὺ οὐδὲ εἰς ἔργα ἔλα-
 τεῖν ὁ θυμὸς, ἀλλ' ἐν λόγῳ παρῆσας πῆμα πολιτικῶν ἔ-
 χοντι παυόμενος. πικρὸς μὲν οὐκ ὡς ἐνὶ πόλιν, ὅστις ἐδδ-
 κει, καὶ κέρως εἶ) τὴν φύσιν ἄλλως ἢ συγγείεσθαι πῆμα
 τῶν ἡδίστος. καὶ εἰπεῖν ὅτι γὰρ μὲν δεινότητος. Ἀχαιοὶ μὲν
 γὰρ σφετερίζομενοι τὴν Ζακυνθίων ἡσπὸν ἀποδέπων, ἔφη
 κινδυνώσσειν, αἰ, ὡς παρὰ αἱ χεῖρας, παρῶν τῶν κερδῶν
 τῆς Πελοποννήσου παρῆσας. Φιλίππου ἢ, ὅτι πῆμα παρὰ
 ἀποιδῶν καὶ εἰρήνης ὁ παρῶν εἰς λόγους στυγερῶν, εἰπόν-
 τος μὲν πολλῶν ἢ κείνοι, αὐτὸν ἢ μόνον, ἢ παρῶν
 " ὁ Τίτος, Σαυτὸν γὰρ (ἔφη) μόνον ἐποίησας, ἀποκτείνας τοῖς
 φίλοις καὶ συγγενεῖς. ἐπεὶ ἢ Δεινοκράτης ὁ Μεσσηνίος ἐν
 Ρώμῃ παρὰ πότον μεθύσας ὡρχήσατο, λαβῶν ἰμάτιον γυ-
 ναικεῖον, τῆ δὲ ὑπερβία τὸν Τίτον ἡξίου βοηθεῖν αὐτῶν ἀφρο-
 ουμῶν τὴν Μεσσηνίαν ἀφιστάται τῶν Ἀχαιῶν. ταῦτα μὲν
 ἔφησκέφαλος θαυμάζειν ἢ κείνοι, εἰ τῆλικαύτως ὅτι πῆμα
 χειρῶν παρῶν, ὅρχεσθαι διώσας παρὰ πότον καὶ ἀ-
 δειν. παρὰ τὸς Ἀχαιοὺς τῶν παρὰ Ἀντίοχου παρῶν
 πῆμα τῆς βασιλικῆς γραμῆς καταλεχόντων, καὶ κατὰ
 εἰδημομῶν πολλὰ παρῶν, ὁ Τίτος ἔφη, δει-
 προῦτος αὐτῶν παρὰ τῶν ξένων, καὶ μεμφομένη ὁ πῆμα
 τῶν κρεῖν, καὶ θαυμάζοντος πόθεν οὕτως ποικίλης ἀρετῆς
 ἀπόρησεν, εἰπεῖν τὸν ξένον ὡς ἕια πῆμα ἔστιν, τῆ σκλασία
 ἀφῆσθαι καὶ τοῖς ἡδύσμασιν. Μὴ ποῖνω (ἔφη) μη-
 " δὲ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀχαιοὶ, θαυμάζετε τὴν Ἀντίοχου δύ-
 " ναμιν, λογχοφόρος καὶ ζυσοφόρος καὶ πεζεταίρος ἀχούον-
 " τες. πῆμα γὰρ οὗτοι, Σύροι εἰσὶν, ὅπλα εἰσὶν ἀφῆσθαι.

A Verum plurimum ei contentionis & sudoris preces præbuerunt pro Chalcidensibus, quibus infestus Attilius erat propter nuptias quas apud eos bello iam commisso celebrauerat Antiochus, parum pro ætate vel in tempore, sed amore captus grandæuus puellæ. Filia ea erat Cleoptolemi, forma (vt fama est) inter virgines venustissima. Id in causa erat vt Chalcidenses studiosissimè cum tege facerent, urbemque ei darent belli sedem. Ille quam ocysimè à conflictu fugiens Chalcidem contendit, ablataque puella & pecunia & amicis, in Asiam discessit. Attilium verò statim in Chalcidenses infestum pergentem comitans deliniuit & deprecatus Quintius est, tandemque in sententiam suam adduxit & placauit: precibus apud illum, & eos qui erant senatorii ordinis, enifus. Chalcidenses hoc modo conseruati, Quintio dedicauerunt pulcherrima & maxima vrbis suæ ornamenta, quorum hoc æuo quoque titulos cernas huiuscemodi: Populus Tito & Herculi gymnasium. Et alibi, Populus Tito & Apollini Delphinion. Creatur etiam hac memoria sacerdos Quintii suffragiis, atque hostia ei immolata, vbi libatum est, canunt carmen compositum, cuius relicta reliqua parte, quæ dicunt in fine cantilenæ referemus,

*Illam fidem verò colimus Romulidum niueam
 Iurati sanctam. Dicite cælorum dominum
 Musæ Romam, Titum quoque,
 Romanam fidem simul. O Tite, Io Pæan dominator.*

Delati fuerunt etiam à Græcis omnibus meriti honores: & quæ non fictos honores efficiebat, mirifica ex morum eius lenitate beneuolentia. Etenim si in quos negotiorum causa vel ambitionis, vt in Philopœmenem & Diophanem inde Achæorum prætorem fuit concitator, non fuit atrox neque in facta exarsit ira eius, sed quum in disputationibus expostulasset cum iis ciuilitèr, expirauit. Itaque acerbus habitus est nemini, sed præceps in iram & leuis natura multis: cætera in consuetudine omnium blandissimus, & in dicendo cum acrimonia lepidus. Achæos enim Zacynthiorum insulam vendicantes deterrens, obnoxios fore ipsos ait periculo, si testudinum more extra Peloponnesum caput exerent. Philippus quum de fœdere & induciis primùm congressum haberent, multis comitatum ait ipsum venire, se verò solum. Ibi occurrens Quintius, Nempe te ipse (inquit) solum reddidisti, qui amicos & propinquos necasti. Quum Messenius Dinocrates in conuiuio Romæ temulentus in muliebri stola saltasset, & rogaret postero die Quintium vt molienti sibi Messenen eximere concilio Achæorum assisteret. Id mecum (inquit) pensabo: miror verò te, qui tantas machineris res, saltare inter pocula & cantare posse. Ad Achæos, quum legati Antiochi copiarum regiarum numerum recenserent, iactarentque diuersa earum vocabula, Quintius ait, quum apud hospitem suum cenaret, & copiam reprehenderet ferculorum, stupe-retque vnde tam variam venationem compara-set, respondisse hospitem, omnia ex mansueta siue facta, paratu tantū & condituris discrepantia. Nolite ergò (infit) nec vos Achæi copias mirari Antiochi, quum hastatos, speculatores, & satellites auditis: nam omnes hi Syri sunt armatu differentes,

Post has res in Græcia gestas & bellum Antiochi censor est creatus. Est is summus magistratus & reipublicæ gerendæ quasi culmen. Collegam habuit Marcelli, qui consul quinquies fuit, filium. Senatu mouerunt quatuor non admodum illustres. Censuerunt omnes qui ciues se profitebantur, si ex ingenuis parentibus essent. Coacti id fuere à tribuno plebis Terentio Leone, qui obtrechtans optimatibus, populum ad id sciscendum induxit. Ex clarissimis suæ ætatis & summis in ciuitate viris, inter quos simultas erat, Scipione Africano & M. Catone, illum principem senatus legit vt optimum & primum virum: cum Catone suscepit inimicitias ex calamitate huiuscemodi: Frater T. Quinctio erat L. Quintius Flaminius, neque cætera illius ingenium repræsentans, & in libidinibus per quam fœdus & securifimus decori. Huic consuetudo erat cum puero quem adamabat, eumque in expeditiones abducebat secum, ac dum administraret prouinciam, perpetuo in contubernio suo habebat. Is epulante Lucio aliquando, quum per lasciuiam cauilaretur, adeo ait se ardentem amare eum, vt spectaculum gladiatorum reliquerit, quum nunquam hominem spectasset iugulari, obsequium in illum suum suæ voluptati anteferens. Lætus Lucius, Nihil, inquit, incommodi est: nam facile ego cupiditati tuæ medebor. Mox vnum ex damnatis attrahi ex carcere iussit, accitoque licitori inter epulas imperauit vt eum obtruncaret. Valerius Antias non puero adamato indulgisse id Lucium, sed mulieri autor est. T. Lilius in ipsius Catonis oratione scriptum refert, Gallum transfugam cum liberis & coniuge ad fores stantem & introductum in conuiuium à Lucio in scorti gratiam propria manu occisum. Cæterum hoc à Catone verisimile est exaggerandi causa in accusatione dictum. At non fuisse transfugam, sed vincitum illum qui interfectus fuit, atque ex damnatis, cum alii multi, tum Cicero orator in libro De senectute, vbi ipsum inducit Catonem loquentem, narrat. Ea de causa in censura sua Cato, quum senatum recenseret, senatu mouit Lucium consularem virum. Et per eum labes imponi fratri visa est. Quapropter in concionem progressi sordidati & lacrymantes equum petere à populo existimati sunt, vt notam Cato & rationem expromeret, quamobrem illustri familiæ tantam inuulsisset maculâ. Nec Cato quicquam dubitauit, sed processit, ac consistens cum collega pro rostris rogauit T. Quintium, ecquid conuiuium illud nosset. Abnuente illo, quum id exposuisset, sponsione Luciū prouocauit, ni vera narrasset. Obmutescente Lucio, comprobauit populus notam Catonis, eumque ex rostris magnifice domum deduxit. At Titus calamitate fratris cruciatus, conspirauit cum veteribus æmulis Catonis, omnesque illius locationes vetigalium & operum publicorum redempturæque in senatu obtinuit vt inducerentur & rescinderentur. Multas etiam & graues instruxit ei accusationes: verum haud scio quam recte atque ordine aduersus iustum magistratum & ciuem optimum, pro homine coniuncto quidem, sed indigno & iure notato, inimicitiam suscepit capitalem.

γάλας διχας κατ' αὐτὸν παρεσκιάσαν, ὅτε οἱδ' ὅπως, δὲ καὶ πολιτικῶς καὶ πρὸς ἀρχοὺς νόμιμοι καὶ πολιτικῶν ἀριστῶν, ὑπὸ ἀνδρὸς οἰκείου μὲν, ἀναξίου δ', καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὸν πεποιθὸς, ἀήκεστον ἔχοντα ἀδελφόν.

A μὲν δὲ τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, καὶ τὸν Ἀντιόχου πόλεμον, ἀπέδειξε τιμητὴς. ἥτις ἔστιν ἀρχὴ μεγίστη, καὶ ἔστιν πινὰ τῆς πολιτείας ἐπιτελείωσις. καὶ σιωπῆρας μὲν αὐτὸν Μαρκέλλου τὸ πεντάκις ὑπατεύσαντος υἱός· ἀξέβαλον δ' ἐβουλήθη τῷ ὄντι ἀρχὴν ἐπιτελείωσις πρὸς ἀδελφὸν δὲ πολίτας ἀπογραφόμενοι, πρῶτα ὅσοι γονέων ἐλευθέρων ἦσαν, ἀναγίνασκοντες ὑπὸ τῷ δημόχου Τερентίου Ἐλίωνος, ὃς ἐπηρεάζων τοῖς ἀριστοκρατικῶν, ἐπέσει τὸν δῆμον ταῦτα ψήφισατο. τῷ δ' ἠγωνιστάτων κατ' αὐτὸν αἰδρῶν καὶ μεγίστων ἐν τῇ πόλει ἀφ' ἐρωμένων πρὸς ἀλλήλους, Αφεικανοῦ Σκιπίωνος, καὶ Μάρκου Κάτωνος, τὸν μὲν πρὸς ἀδελφὸν τῆς βουλῆς, ὡς ἀριστὸν αἰδρα καὶ πρῶτον Κάτωνι δὲ εἰς ἔθραϊ ἦλθεν, συμφορὰ τοιαύτη γρηγορήσας. ἀδελφὸς μὲν Τίτου Λόκιος Φλαμίνιος, οὔτε τὰ ἄλλα πρὸς οἰκίαν ἐκείνην τὴν φύσιν, ἐν τε τῇ ἡδονῆς ἀελευθέρως δεινῶς, καὶ ὀλιγωροτάτος ἔπρεποντος. πούτω σιωπῶν μείρα κίστος ἐρωμένων, ὃν καὶ ἐρατῶν ἀρχὸν ἐπήγετο, καὶ διέπων ἐπαρχίας εἶχεν αἰετῶν αὐτὸν. ἐν οὗτω πούτω τινι, ἀρτυρόμορος πρὸς τὸν Λόκιον, ἔπως ἔφη σφόδρα φιλεῖν αὐτὸν ὥστε ἴσθαι μονομάχων ἀπολιπεῖν, οὔτω γεροντῶν αἰδρατοῦ φονδομορίου θατῆς, ὃ πρὸς ἐκείνην ἡδὺ τῶ πρὸς αὐτὸν ἐν πλείοσι λόγων τείνορος. ὃ δ' Λόκιος ἠσθεῖς, Οὐδὲν (ἔφη) δεινόν· ἰάσθηκα γὰρ ἐγὼ σου τὴν βλαβερύτητα, καὶ κελύσας ἕνα τῶν καταδίκων ἐκ τῆς δεσμοτικῆς πρὸς ἀδελφῶν, καὶ τὸν ὑποπρῶτον μετὰ πεμψόμενος ἐν τῇ συμποσίῳ, πρὸς ἑταξεν ἀποκρίσας τῷ αἰδρατοῦ τὸν βλάβηλον. Οὐδέποτε δ' Ἀντίας ἐκ ἐρωμένων φησὶν ἀλλ' ἐρωμένη τῆτο γρηγορήσας τὸν Λόκιον. ὃ δὲ Λόκιος ἐν λόγῳ αὐτῶν γεγραπθῆναι φησὶν, ὡς Γαλατίῳ αὐτόμορον ἐλθόντα μετὰ παιδῶν καὶ γυναικῶν ἐπιτάξας, δεξάμενος εἰς τὸ συμποσίον ὁ Λόκιος, ἀπέκτεινεν ἰδίᾳ χειρὶ, τὰς ἐρωμένων γρηγορήσας. τῆτο μὲν οὗτω εἰκὸς εἰς δεινῶσιν εἰρησῶν τῆς κατηγρηίας ὑπὸ τῷ Κάτωνος. ὅτι ὃ ὄντι αὐτόμορος μὲν, ἀλλὰ δεσμοτικῆς, ὁ αἰαρετῆς, καὶ ἐκ τῆς καταδίκων, ἄλλοιτε πολλοί, καὶ Κικέρων ὁ ῥήτωρ, ἐν τῷ περὶ γήρων, αὐτῶν Κάτωνι τὴν διήγησιν ἀναθεῖς, εἶρηκεν ὅτι πούτω, Κάτων τιμητὴς γρηγορήσας, καὶ καθάρων τὴν στήλητον, ἀπῆλασεν τῆς βουλῆς τὸν Λόκιον. ὑποπρῶτον μὲν ἀξιώματος ὄντα, σιωπηροῦσιν ὃ τῷ ἀδελφῷ δοκῶντος αὐτῶν. δὲ καὶ πρὸς ἀδελφῶν εἰς τὸν δῆμον ἀμφοτέρωσιν πα-

πεινοὶ καὶ δεδρακρυμένοι, μέτρια δεισῶν τῶν πολιτῶν ἔδουκῶν, ἀξιοῦντες αἰτίας εἰπεῖν τὸν Κάτονα καὶ λόγον ὃ γρηγορήσας, οἶκον ἐνδοξὸν ἀπῆλασεν, καὶ κατὰ τὴν δὲν οὗτω ὑποπρῶτον γρηγορήσας ὁ Κάτων πρὸς ἦλθεν, καὶ κατὰ τὴν μὲν τῷ σιωπῶντος, ἠρώτησε τὸν Τίτον εἰ γινώσκουσι τὸ συμποσίον γρηγορήσας ὃ ἐκείνου, διηγορήσας, εἰς ὅρκισμὸν πρὸς ἀδελφῶν τὸν Λόκιον, εἴ τι φησὶ τῶν εἰρημένων μὴ ἀληθῆς εἶναι. τῶ δὲ Λόκιου σιωπήσαντος, ὁ μὲν δῆμος ἐγγὺς δικαίαν γρηγορήσας τὴν ἀπῆλασεν, καὶ τὸν Κάτονα πρὸς ἀδελφῶν λαμπερῶσιν ἀπὸ τῆς βλαβερύτητας· ὃ δὲ Τίτος τῇ συμφορῇ τῶ ἀδελφῷ πρὸς ἀδελφῶν, σιωπῶν μὲν τῶν πάλας μισοῦσιν τὸν Κάτονα, καὶ πάσας μὲν ἀσ ἐκείνος ἐποιήσατο τῶ δημοσίων ἐκδόσεις καὶ μισθώσεις καὶ ἀνάσ ἠκέρωσεν καὶ ἀέλυσεν ἐν τῇ βουλῇ κρατήσας· πολλὰ δὲ καὶ με-

οὐ μὲν ἄλλα τῶν Ῥωμαίων ποτὲ δῆμου γὰρ ἔχοντος ἐν τῷ
 γὰρ καὶ τῆς βουλῆς, ὡς περ εἶωθεν, κρῖμα πρὸς Καθάρσιον
 νης, ὄφθεις ὁ Λόκιος ἐφ' ἐλάτοις που καὶ Σπύριον ἀπίμωτος καὶ
 ταπεινός, οἷκτον ἔχον· καὶ ὁ πλῆθος οὐκ ἠέχετο τὴν ὄψιν,
 ἀλλ' ἐβόων μεταβίβωαι κελθόντες, ἕως μετέβη, δεξιά μὲν
 αὐτὸν εἰς ἑαυτοὺς τῶν ὑπαρκῶν. ὁ δὲ οὖν φύσει τῶν Τίτου
 φιλότιμον, ἀρχὴ μὲν ἰκανὴν εἶχεν ὑλῆν πρὸς τοὺς εἰρημνίους
 πολέμοις ἀφ' αἰτίας τοῦ δόδοκίμου (καὶ γὰρ ἐχρημάτισεν
 αὐτὸς μὲν τὴν ὑπατείαν, ἕθενος ἐπιγρητός) ἀπαλλαγίς
 δὲ ἔρχην, καὶ πρὸς τοὺς ὄντων, ἠλέχθητο μάλλον ἐκ ἔχοντι
 πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ ὅλοιπῳ βίῳ ἀπαργῶντι τὰ πρὸς δόξαν, καὶ
 ἰεαίροντι τὰ πάθει, κατέγειν ἑαυτὸν οὐδὲν ἀμύμων· ποιούτη
 γὰρ πῖνι καὶ τῇ πρὸς Ἀνίβαν φορά ἐδόκει πρὸς αὐτὸν, ἐπα-
 ρηθῆς γυμνάσις πολλοῖς. Ὁ γὰρ Ἀνίβας, οἷκτον μὲν ἐκ Καρ-
 χηδόνος ὑπεκδραῖς, Ἀντιόχῳ στυλῶ· ἐκείνου δὲ μὲν τὴν
 ἐν Φρυγίᾳ μάχην, εἰρηνῶς ἀγαπητῶς τυχόντος, αὐτὸς Φυ-
 γῶν καὶ πλάσθητις πολλὰ τέλος ἐν τῇ Βιθυνίᾳ κατέστη,
 Περιοίαν περὶ πύλων ὁδοῦ Ῥωμαίων ἀγροῦντος, ἀλλὰ
 παρῶντων ἀπρόπτων δι' ἀσθένειαν καὶ γῆρας, ὡς περ ἐρριμ-
 μῶν ὑπὸ τῆς τύχης. Τίτος δὲ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς βουλῆς πρὸς τὸν
 Περσίου ἀφικόμενος, καὶ τὸν Ἀνίβαν ἰδὼν αὐτῷ διατάμνον, ἠδράκτη-
 σεν εἰς τὴν, καὶ πολλὰ τῶν Περιοίου δεομένων καὶ λιπαρῶν-
 τες ὑπὸ ἀνδρὸς ἰκέτου καὶ στυλῆος, οὐ παρέειχεν. χρη-
 σμοῦ δὲ πῖνος (ὡς εἶκε) παλαμῶν πρὸς τῆς Ἀνίβαν τελευ-
 τῆς οὕτως ἰγρητός, Λίβουσα κρύψει βάλος Ἀνίβαν δέμας·
 ὁ μὲν ἄρα Λίβου ὑπενοίει καὶ τὰς ἐν Καρχηδὸνι ταφάς,
 ὡς ἐκεῖ καὶ τῶν ὁδοῦ· ἐν δὲ Βιθυνίᾳ τόπος ἐστὶν ἠνωδῆς
 ἀπὸ θαλάσσης, καὶ πρὸς αὐτὰ κώμη τις οὐ μεγάλη, Λί-
 βουσα καλεῖται. πρὸς ταύτῃ ἐτυχεν ἀφ' αἰτίας Ἀνί-
 βαν· ἀεὶ δὲ ἀπίστων τῇ τῶν Περιοίου μαλακίᾳ, καὶ φοβέμενος
 τοὺς Ῥωμαίους, τὴν οἰκίαν ἐπὶ πρὸς τοὺς δόδοκίμους ἐστὶν κα-
 ταγίους στυτῶν ἰγρητός ἐκ τῆς ἑαυτοῦ διαγῆς εἶχεν, ἀλλοῦ
 κατ' ἄλλο τῶν ὑπαρκῶν, πόρρω δὲ πρὸς τὸν ἀδελφῶν ἐκ-
 φερόντων. ὡς οὖν ἤκουσε τότε τὸ πρὸς τὸν Τίτου, φέ-
 ρειν μὲν ὡρμησεν ἀφ' αἰτίας ὑπαρκῶν, ἐντυχῶν δὲ φυλακῆς
 βασιλικῆς, ἐγὼ δὲ αὐτῶν τελευτῶν. ἔνοι μὲν οὖν λέγεισιν
 ὡς ἰμάριον ὡς τρεχίλῳ πρὸς βαλῶν, καὶ κελθῶσας οἰκέτη
 ὅπασιν ἐρείσαντα καὶ τῆς ἰγίου τῶν γῆν, καὶ σφοδρῶς αἰα-
 κλάσαντα, στυτῶν καὶ πρὸς τὸν, μὲν γὰρ ἀσθλίφας
 ὁ πρὸς τὸν, ἀφ' αἰτίας αὐτὸν. ἔνοι δὲ, μιμησάμενον Θεμ-
 σοκλέα καὶ Μίδα, αἶμα τῶν πειν. Λίβιος δὲ φησὶν
 φάρμακον ἔχοντα κερσῶν, καὶ τὴν κύλικα δεξιά μὲν, εἶπειν,
 "Αἰαπαύσω μὲν ἡδὴ ποτὲ τὴν πολλὴν φρογῆδα Ῥωμαίων,
 " οἱ μακρὸν ἠγῆσαντο καὶ βαρὺ, μισσημένου γέροντος
 " αἰαμῆναι θάνατον. οὐ μὲν ὅσοι Τίτος ἀξιοζήλων ἀποί-
 σεται νίκην, ὅσοι δὲ τῶν πρὸς τῶν ἀξίαι, οἱ Πύρρῳ πολεμοῦ-
 ντι καὶ κερσῶν, τὴν μέλλουσαν ὑποπέμφαντες κατε-
 μῶσαν φαρμακείαν. οὕτω μὲν τὸν Ἀνίβαν ἀποθανεῖν
 λέγουσιν. ἀπαγῆλόντων δὲ πύτων πρὸς τὴν σύγκλητον, οὐκ ὀ-
 λήγεις ἐπαρῆς ἐδόξεν ὁ Τίτος, καὶ πρὸς τὸν ἀρχὴν καὶ ὄμωτος,
 ὡς περ ὄρην ὑπὸ γῆρας ἀσθλίφας καὶ κελθῶν, ἀφειμῶν
 ζῆν χειροῦ τὸν Ἀνίβαν, ἀποκτείνας, ὁδοῦ ἐπιγρητός,
 ἀλλὰ ἀφ' αἰτίας, ὡς ἐπάνωμος τῶν θανάτου γῆροιο. καὶ τὴν
 καὶ μεγαλοψυχία, ἐπὶ μάλλον ἐθαύμαζον ὅς ἀπῆτον ὄντα καὶ
 φοβερὸν ἐν Λίβῳ καταπολεμήσας Ἀνίβαν,

A Post tamen quum ludos populus in teatro spe-
 ctaret, & consideret senatus de more loco hono-
 rato, conspectus Lucius abiecte & demisse inter
 infimos sedens, mouit commiserationem: neque
 eam speciem plebs sustinuit, sed clamore iussit ut
 transfret, quoad tranfit ad recipientes ipsum apud
 se consulares. Porro natiua Quintii ambitio, dum
 satis materiae habuit, in ante dictis bellis versantis
 commendata fuit. Nam tribunus militum iterum
 a consulatu nemine urgente fuit. Decursis vero
 honorib. & aetate grauior culpatus magis est quod
 per reliquum vitae, quod vacare iam debebat ne-
 gotiis, praegestiente gloriae cupiditate atq; iuueni-
 liter se iactante imperare non valeret sibi. Tali e-
 nim impulsus vento Annibalem est persequutus,
 multoq; videtur eam ob causam offendisse. An-
 nibal enim patria profugus apud Antiochum age-
 bat. Qui quum post praelium in Phrygia commis-
 sum, cupide pacem amplexus esset, post longam al-
 teram fugam & errorem in Bithynia, tandem con-
 fedit apud Prusia, nullo in scio Romano, sed omni-
 bus eum propter incisos neruos & leniū, sicut a for-
 tuna abiectū despicientib. Quintius vero legib. a-
 liis de causis ad Prusia a senatu missus, quū Anniba-
 le agentē illic vidisset, fremuit quod uiueret, neq;
 Prusia ipsū multū pro supplice & familiari oranti
 & obsecranti concessit. Oraculum autem (ut vide-
 tur) vetus de Annibalis exitu fuit. id sic habet,
Libyssa corpus Annibal teget tuum.

Hic vero Africam suspicabatur, & sepulturā Car-
 thagine, quasi vitam illie transfaturus. Est autem
 locus Bithyniae fabulosus iuxta mare, nec procul
 exiguus vicus, Libyssa dicitur: ibi forte agebat An-
 nibal. Qui quod Prusiae semper suspectam molliti-
 em haberet, & horreret Romanos, septem exitibus
 subterraneis iam ante domum ex tabernaculo suo
 aperuerat, alio aliis cuniculis, omnibus procul ta-
 men occulte se efferentibus. Ut igitur praecipuum
 Quintii accepit, tentauit per cuniculos fugam: ve-
 rum quum in custodias regni incidisset, statuit
 mortem sibi ipse consciscere. Nonnulli referunt
 pallio eum collum obuoluisse, iussisseq; seruo ut
 infixis clunibus genu valideq; impresso stringeret
 id, & contorqueret quoad eliso spiritu necasset se.
 Alii eum Themistoclis & Midæ exemplo sangui-
 nem taurinum hausisse. Liuius venenum tradit
 eum, quod penes se habebat, miscuisse, sumptoq;
 calice dixisse, Liberemus tandem diuturna cura
 populum Romanum, quando mortem inuidiosi
 senis expectare longum & graue censuit. Non me-
 morabilem tamen feret victoriam Quintius, neq;
 maioribus dignam, qui Pyrrho armato hosti & vi-
 ctori secreto per legatos imminēs veneficium in-
 dicauerunt. Hoc modo perisse Annibalem ferunt.
 Quod vbi est ad senatum allatum, flagrauit apud
 non paucos Quintius inuidia, habitusque est ni-
 mium importunus & crudelis, qui velut auem
 ex senio pennis & cauda truncam, cui vita cicu-
 ri permisa est, Annibalem nulla urgente re, sed
 ob gloriam, ut ex morte eius traheret nomen,
 interfecisset. Ac Scipionis Africani commemo-
 rantes clementiam & animi celsitudinem, magis
 ac magis extollebant eum, qui inuictum & formi-
 dabilem quum in Africa debellasset Annibalem,

neque exterminasset eum, neq; exposcere voluisset à ciuibus, imo & ante pugnam in colloquium veniens complexus eum est, & post pugnam in pace iungenda neq; ludibrio habuit, neq; insultavit in eius fortunam. Fama est fuisse iterum eos Ephesi congressos, ac primum, quum vna deambularēt, Annibale locum digniorem præripiente, tulisse id Africanum, & sine vlllo indignationis indicio cum eo inambulasse: deinde, illato de imperatorib. sermone, quum summum Annibal imperatorem dixisset fuisse Alexandrum, inde Pyrrhum, seipsum tertium, oborto risu Africanum quæsisse, Quid vero, si te ego non vicissem? Ibi Annibalem respondisse, Tum me, Scipio, non tertium, sed inter imperatores numerarem primum. Hanc Scipionis civilitatem multi laudibus tollentes, detestabantur Quintium, quod cadaveri manus attulisset alieno. Fuerunt qui probarent factum eius, atq; Annibalem, quoad animam traheret, pro igni haberent, cui abesset nihil nisi qui eum excitaret. Neque enim florentis corpus populo Romano, vel manum formidolosam, sed scientiam rei militaris, sed usum fuisse cum insita coniunctum acerbitate in populum Romanum eius & odio. Quorum senectus nihil detrahat, sed perstet in moribus natura: fortuna vero non permaneat eadem, verū varians stimulet spe ad aliquid conandum illos qui semper odio ad bellum alicui faciendum concitantur. Et profecto ea quæ insequuta sunt plus plusque Quintio suffragantur. Hinc Aristonicus citharædo prognatus, qui propter Eumenis gloriam rebellionibus & bellis vniuersam inundavit Asiam: hinc Mithridates, qui post clades à Syllâ & Fimbria acceptas, tantamque exercituum suorum & ducum stragem, de integro in Lucillum terra marique tam validus insurrexit. Nec vero C. Mario iacebat Annibal abiectior. huic enim rex suppetebat amicus, cultus, familiares, procurationem habebat nauium, equitatus, militum: Marii fortunis Romani illudentes palantis & mendicantis in Africa, breui post Romæ quum interficerentur, & virgis concideretur, eas adorabant. Adeo nihil neque pusillum neq; magnum in præsentia est aduentia, sed vnus est conuersionis qui & vitæ finis. Vnde negant nonnulli sua sponte hæc Quintium egisse, sed fuisse legatū cum L. Scipione, neq; aliud habuisse legationem argumenti, præter Annibalis necem. Cæterum quandoquidē nullam deinceps Quintii, neque in toga neque in armis comperimus actionem, sed exitum quoq; fortitus est quietum, restat nunc vt comparationē consideremus.

Beneficiorum quidem in Græcos amplitudine, neque Philopœmenem contendere cum Quintio, neque per quam multos Philopœmene præstantiores par est: illis enim fuit Græcis aduersus Græcos bellum, huic non Græco pro Græcis, & quo tempore impos ciuibus suis Philopœmenes succurrere oppugnatis in Cretam nauigauit, tunc debellato Quintius in vmbilico Græciæ Philippo, in libertatem asseruit & gentes & ciuitates vniuersas. Quod si iam vtriusque prælia discutias, plures Græcos Philopœmenes prætura apud Achæos fungens, quam Græcis succurrens Quintius occidit Macedonas. Iam peccata huius in ambitione, illius in pernicatia fuerunt: & in iram propensus Quintius,

A οὐτε δὲ ἤλασεν, οὐτε δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπέστειλε τὸν ἀντιπάλιν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τῆς μάχης εἰς λόγους ἐλθὼν ἐδέξασατο, καὶ μετὰ τὴν μάχην ἀπειθόμενος, ὁ δὲ ἐπέτολμυσε, οὐδ' ἐπενέβη τῇ τύχῃ τῶ ἀνδρός. λέγεται δὲ αὐτῷ ὅτι Ἐφέσαι συμβαλεῖν αὐτοῖς, καὶ πρὸς τὸν μὲν ἐπὶ τῆς συμπεριπατεῖν τῷ Ἀνίβου τὴν πρὸς ἡκούσαν ἐν ἀξιώματι ταῖς εἶναι πρὸς λαβόντος, αἰεὶ χαλκῶς πρὸς πατεῖν ἀφελῶς τὸν Ἀφρικανόν. ἔπειτα, λόγους ἐπὶ στρατηγῶν ἐμπεσόντος, καὶ τῷ Ἀνίβου κρείσσον ἀποφηνάμενος γενόμενος τῶν στρατηγῶν Ἀλέξανδρον, εἶπε Πύρρον, τίς ἐστὶν ὁ αὐτῶν, ἡσυχῆ μειδιάσαντα τῷ ἀφρικανόν εἰπεῖν.

B Τίς δ' εἰ μὴ σε ἐγὼ νενικηκέν. καὶ τῷ Ἀνίβου, Οὐκ ἂν, ὦ Σκιπίων (Φαίαι) βίτον ἐμμετόν, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐπιούμην τῶν στρατηγῶν. ταῦτα δὲ τῷ Σκιπίωνος οἱ πολλοὶ θαυμάζοντες, ἐκείνον τὸν Τίτον, ὡς ἄλλοτεῖα νεκρῶν πρὸς ἐνεργεῖν τῶν χεῖρας εἶνοι δὲ ἦσαν οἱ δὲ περὶ ἀγαθὸν ἐπαυνοῦντες, καὶ τὸν Ἀνίβου, ἕως ἔζη, πύρρον ἡρώδης δειρόν τῶν ῥιπίζοντος. μηδὲ γὰρ ἀκμάζοντος αὐτῶν ὁ σῶμα Ρωμαίοις καὶ τὴν χεῖρα φοβερόν, ἀλλὰ τὴν δεινότητα καὶ τὴν ἐμπειρίαν γενόμενος μὲν τῆς ἐμφύτου πικρίας καὶ δυσμενείας, ὡς ὁ δὲ ἀφῆρει ὁ γῆρας, ἀλλ' ὑπομῆρην τὴν φύσιν ἐπὶ τῆς τῶν δὲ τύχην.

C οὐδ' ἀφῆρην οἰμοίαν, ἀλλὰ μετὰ πῆλυσαν, ἐκκαλεῖσθαι τὰς ἐλπίσιν πρὸς τῶν ἐπιθέσει τοῖς αἰεὶ τῶν μισῶν πολέμου τῶν. καὶ τὰ ὑπερέπας ἐπὶ μάλλον ἐμῶν τῶν τῶν Τίτου τοῦτο μὲν, Ἀλεξάνδρος ὁ τῶν κίθαρον δὲ, καὶ τὴν Ἐυμενούς δόξαν ἐμπλήσας ἀπασαν ἀποστάσεων καὶ πολέμων τῶν Ἀσίας τῶν τῶν Μιθριδάτης, μὲν Σύλλαι καὶ Φιμβρίας, καὶ τοσοῦτον ὄλεθρον στρατευμάτων καὶ στρατηγῶν, αὐτῶν ἐπὶ Λαχουλλοῖν ἐκ γῆς ὁμοῦ καὶ θαλάττης αἰασιὰς τηλικούτος. οὐ μὲν ὁ δὲ Γαίου Μαρίου ταπεινότερος Ἀνίβου ἔκειτο. τῶν μὲν γὰρ βασιλῆος φίλος ὑπεῖρχει καὶ βίος καὶ σωτήριος, καὶ ἀφῆρην πρὸς τοῖς καὶ ἵπποις καὶ στρατιωτῶν ἐπιμέλειαν. τῶν δὲ Μαρίου τίνας Ρωμαῖοι γελῶντες, ἀλαμῶν καὶ πτωχεύοντος ἐπὶ Διού, μὲν μικρὸν ἐπὶ Ρώμῃ σφαττόμενοι καὶ μαστρυμόνοι πρὸς ἐκκίωσιν. ὅπως ὁ δὲ οὐτε μικρὸν ἔτε μέγα τῶν παρόντων πρὸς ὁ μέλλον ὅτιν, ἀλλὰ μία τῶν μεταβάλλειν τελευτῆ καὶ τῶν ἐπὶ. δὲ καὶ φασι εἶνοι τὸν Τίτον ἐκ αὐτῶν ταῦτα πρὸς τῶν, πεμφθῆναι δὲ πρὸς τῶν μετὰ Λευκίαν Σκιπίωνος, ὁ δὲ ἄλλο τῶν πρὸς ἐκείας ἐχούσης ἐργῶν ἢ τὸν Ἀνίβου θάνατον. ἐπεὶ ὁ οὐδεμίαν ἐπὶ πύτων κατόμιν οὐτε πολιτικὴν τῶν Τίτου πρὸς τῶν οὐτε

E πολεμικὴν ἰσορροπία μὲν, ἀλλὰ καὶ τελευτῆς ἔτυχεν εἰρηλικῶς ὡς τὴν σύγκρισιν ἐπιτοχεῖν.

Mεγάλη μὲν οὖν τῶν εἰς τοῖς Ἑλλήνας ἀεργεσιῶν, ἔτε Φιλοποίμην τῶν τῶν ἀλλάμην, ἔτε πᾶν πολλοῖς τῶν Φιλοποίμηνος ἀμεινόντων ἀνδρῶν, ἀξίον ὅτιν. τοῖς μὲν γὰρ Ἕλλησι πρὸς Ἑλλήνας ὁ πόλεμος, ὡς ὁ ἔχῃ Ἑλλήνοι, καὶ ὑπερ Ἑλλήνων. καὶ ὅτε Φιλοποίμην ἀμεινόντων τοῖς ἐαυτῶν πολιταῖς ἀμεινόντων πολεμουμένων, εἰς Κρήτιον ἀπῆρην, τότε νικήσας Τίτος ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι Φίλιππον, ἠλθῆναι καὶ τὰ ἔθνη καὶ πόλεις ἀπάσας. εἰ δὲ τις ἐξετάσῃ τῶν μάχης ἐκείνου, πλείους Ἑλλήνας Φιλοποίμην, Ἀχαιῶν στρατηγῶν, ἢ Μακεδόνας Τίτος Ἕλλησι βοηθῶν, αἰεὶλε. τὰ τοίνυν ἀμεινόντων, τῶ μὲν, Φιλοποίμην, τῶ δὲ, Φιλοποίμηνος γένονεν καὶ πρὸς ὀργῶν ὁ μὲν δίκαιος,

ο δε χει δυσαρεστος. Τίτος μὲν γὰρ ἐφίλιππον ὁ ἀξίωμα τῆς βασιλείας ἐφύλασσε, καὶ πρὸς Αἰτωλοὺς διγλωμίην. Φιλοποίμην δὲ τῆς παιδείδος δι' ὀργὴν ἀφείλετο τῷ πατρὶ καὶ σιωπῆσαι. ἐπὶ δὲ, ὁ μὲν τοῖς παροῦσιν αἰβέβαιος, ὁ δὲ θυμῷ λῦσαι χάριν ἔτοιμος. Λακεδαιμονίων μὲν γὰρ ἀεργάτης πρὸς τὸν ὄν, ὑφ' ἑσθ' ἐπὶ τὰ τεῖχη κατέσκαψεν, καὶ τὴν χάριν ἀπέεχε, καὶ τέλος, αὐτὴν μετέβαλεν καὶ διεφθίρειν τὴν πολιτείαν. ἔδδκει δὲ καὶ τὸν βίον ὀργῆν πρὸς ἑαυτὸν καὶ φιλονεικίαν, μὴ κατὰ χεῖρα δὲ ὄξυτερον τῆς δέουτος εἰς Μεσσηνίαν ἐπειρήσει, οὐχ, ὡς περ Τίτος, πρὸς τὴν λογισμῶν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν στρατηγίας· ἀλλὰ πλήθει τε πολέμων καὶ ἑσπέρων ἢ Φιλοποίμηνος ἐμπειρία βεβαιοτέρα. τὰ μὲν γὰρ τὰ πρὸς Φίλιππον ἐκρίθη δυοῖν ἀγώνων. ὁ δὲ μυσίας μάχης κατὰ τὴν ἑσθ' ἀμειβόμενοι τῆ τύχη πρὸς τὴν ὀπίσθημι ἀπολέλοιπεν. ἐπὶ δὲ ὁ μὲν τῆ Ρωμαίων ἀκμῆν ἐχρῆσθη διωμάει χρησάμενος, ὁ δὲ, τῆς Ἑλλάδος ἠδὲ φθιούσης ἐπακμάσας, δόξαι ἔχεν ὡς τὸ μὲν, ἴδιον, τῆ δὲ χροῖον ἔργον εἶναι ὁ κατὰ τὸν μὲν. ὁ μὲν γὰρ ἦρχεν ἀγαθῶν, ὁ δὲ ἀρχῶν, ἀγαθῶν ἐποίησε. καὶ μὲν τὰ γὰρ πρὸς Ἑλλήνας πύτων ἡμέραν τοῖς ἀγῶνας, οὐκ ἐτύχη μὲν, ἰσχυρῶν δὲ τῆ δρετῆς ἀπὸ δεῖξιν παρῆχεν. οἷς γὰρ ὁμοία τὰλλα, τὰ πρὸς ὄξυτερον, δρετῆ κατὰ τὸν μὲν. καὶ γὰρ δὴ πολεμικῶς τοῖς Ἑλλήνων Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις πολεμήσας, τῆ μὲν πρὸς ἑσθ' ἀμειβόμενοι, δόξα, τῆ δὲ ἀλκιμῶν τῶν, πόλμη πρὸς ἑσθ' ἀμειβόμενοι. Τίτος μὲν δὲ ὑποκείμενῶν εἰσὶν, χροῖον ὀπλισμοῖς καὶ πᾶσι ξένοι αἷς παρελαβέν· Φιλοποίμην δὲ αὐτὸς ἐπεισενεγκῶν, καὶ μεταβαλὼν τὸν πρὸς τῶν χροῖον. ὡς δὲ νικητικῶς τὸν, ὑφ' οὗ μὲν, οὐκ ὁ δρετῆσαι, τὰ δὲ ὑποἀρχῶν βοηθεῖ. καὶ χροῖον τοῖς μὲν, Φιλοποίμηνος μὲν ἔργα, πολλὰ καὶ μεγάλα, θατέρου δὲ ὄξυτερον. ἀλλὰ καὶ τῆ Αἰτωλοῦ τις αὐτὸν Ἀρχεδημος ἐπέσκηπεν, ὡς ὅτε αὐτὸς ἐαπασμέιος τὴν μάχην, ἔστι δρετῆ πρὸς τοῖς μὲν, καὶ τοῖς σιωπῆσαι τῆ Μακεδονίαν, τῆ Τίτου τῆ χροῖον εἰς τὸν ὄξυτερον ὑπὸ τῆς αἰατεῖαντος, ἐσθ' ὡς καὶ πρὸς ὄξυτερον ἔχεν. καὶ μὲν Τίτω μὲν ἀρχῶν σιωπῆσαι καὶ πρὸς ὄξυτερον πρῶτα πρὸς ἑσθ' ἀμειβόμενοι. Φιλοποίμην δὲ οὐ χροῖον παρῆχεν, ὡς δὲ ἀσφακτότερον ἐαυτὸν ἰδιώτῃ ἢ στρατηγῶν πῶ. Ἀρχαί. στρατηγῶν μὲν γὰρ ὄξυτερον, Ναβὸν δὲ ἐβαλεν ὅκ Μεσσηνίαν, καὶ Μεσσηνίους ἠδὲ θέρωσεν ἰδιώτης οἷ, Διοφάνῃ τὸν στρατηγῶν, καὶ Τίτῳ ἐσθ' ἀμειβόμενοι ἀπέκλεισε τῆς Σπάρτης, καὶ Λακεδαιμονίους διέσωσεν. ὡς τῆς ἠγεμονικῆ φύσει ἔχεν, οὐ κατὰ τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ τῆ ὁμοῖον ἀρχῶν ἠπίστατο πρὸς ὄξυτερον οὐ δέουτος πρὸς τῆ δρετῆ καὶ λαβέν ὄξυτερον, ἀλλὰ χροῖον ἀμειβόμενοι, ὅπου κατὰ εἰπὸν τὸν ὄξυτερον αὐτῶν φρονοῦντα, μάλλον ἢ τὸν ὄξυτερον αὐτῶν ἠρημῶν ἠγύμηνος στρατηγῶν. ἡμεῖς μὲν οὖν Τίτου τὰ πρὸς τοῖς Ἑλλήνας ὀπίσθημι καὶ Φιλανδρετῆ, ἡμεῖς ὄξυτερον δὲ Φιλοποίμηνος τὰ πρὸς τοῖς Ρωμαίοις ὄξυτερον καὶ φιλελεύθερα ἔχον γὰρ χροῖον τῶν δρετῆ τοῖς δρετῆ τοῖς, ἢ λυπεῖν ἀπὸ τῆς τοῖς διωπῆσαι. ἐπὶ δὲ οὗτως ἔξεταξ' ἑσθ' ἀμειβόμενοι δρετῆ ἢ ἀσφακτότερον, σέπει μὴ τὰ μὲν Ἑλλήνων τὸν ἐμπειρίας πολεμικῆς καὶ στρατηγίας εἴφαιον τὰ δὲ Ρωμαίων τὸν δικαιοσύνης καὶ χροῖον ἀποδιδόντες, οὐ φάυλως διαγῆται δόξα μὲν.

A alter pene implacabilis. Quintius enim regiam Philippo maiestatem retinuit, & Aetolis praebuit se lenem. Philopœmenes ira indulgens suburbanos stipendiarios ademit patriæ. Ad hæc superior in eos quos beneficio affecerat semper stabilis: alter ad merita ex bile delenda pomptus. Quippe Lacedæmoniorum, in quos beneficus antefuerat, post muros etiam solo aquavit, fines vastavit, ipsam deniq; convertit & deleuit i eipub formam. Ac vitam videtur quoq; per iram & peruvicaciam profudisse, quod non oportuno tempore, sed rapidius quam conveniebat ruens aduersus Messenios, non ut Quintius, omni consilio & cum securitate exercitum ductasset. Atqui bellorum numero & trophæorum Philopœmenis solidior est experientia. Illi enim bellum Macedonicum duobus decreuit præliis, hic sexcentis conflictibus victor nullam fortunæ reliquit cum scientia rei militaris controuersam. Præterea Quintius populi Romani florentibus vsus viribus, alter flaccescente iam Græcia adolescens gl'oriam tulit, vnde huius proprium, commune illius factum fuit victoria. Quintius enim imperauit bonis, hic alter bonos imperator effecit. Adde his quod bella aduersus Græcos gesta non auspiciatum quidem huic, certum tamen virtutis præbuerunt documentum. Nam quibus paria sunt cætera, h. pal'mam virtute obtinent, siquidem qui cum summis bellatoribus bellum gessit Cretensisibus & Lacedæmoniis, illos vaferrimos astutia, hos fortissimos superauit audacia. Insuper ex reparatis lauream Quintius deportauit, disciplina militari vtens & scientia aciei instruendæ quas accepit: Philopœmenes ipse etiam adferens & mutans harum ordines. Itaq; id quod maximi erat ad victoriam momenti, hoc quum deesset, est inuentum, illi adiumento fuit quod iam suppeditabat. Manus certe Philopœmenis multa opera extant & grandia, alterius nullum. Imo etiam Æolus quidam improperat Quintio Archedemus, dum ipse stricto gladio, in pugnantibus & conglobatis Macedonas currens se inferret, illum passis manibus ad cælum tensis steterisse, & vota diis nuncupasse. Super hæc Titus in magistratibus & legationibus omnes res suas præclaras gessit: nihilo Philopœmenes deteriore se vel ignauiozem priuatum præstitit Achæis quam prætorem. Siquidem in prætura Nabium exegit Messene, Messeniosq; in libertatem restituit: priuatus prætorem Diophanem & Quintium aduentantes Sparta exclusit, & Lacedæmonios seruauit. Qui quum natura dux tam esset insignis, non ex præscripto legum, sed etiam legibus nouerat è bono publico imperare, neq; expectauit dum à popularibus acciperet imperium, sed vsus est iis sicubi locus esset, hunc censens potius prætorem qui quod in rem illorum esset intelligeret rectius quam quæ elegissent. Est memorabilis quidē Quintii in Græcos lenitas & humanitas, sed fortitudo & libertatis amor aduersus Romanos memorabilior Philopœmenis. Pronius est enim bene mereri de inopibus quam irritare potentiores reluctantē. Quando igitur ita examinatorum egre eruitur discrimē, vide, si Græco bellicæ scientiæ artisque imperatorix, iustitiæ & humanitatis lauream demus Romano, num male disceptauerimus.

PLV
 P
 R
 apud Dodon
 Ioliss. Post
 populum ca
 luit, arque
 das appella
 cognomin
 quos ex
 vnum voc
 Epirotum
 dixere. In
 rati essent
 tam scrib
 & legibus
 fuisse. Th
 Archa
 habuit Me
 bello Lam
 cundum Lo
 Acrida
 Pyrrhus
 Ioliss
 Acrida
 rho etiam
 hostibus, A
 gam arrip
 uos & mal
 te fuga & r
 Androclon
 tentibus &
 acciderent
 domo tenen
 infectaban
 zgre rochi
 bant. Sub
 elapsi
 pzdant, per
 plam, anq
 pncipalium
 ta et im
 unibilia
 parum & m
 ipse
 vna hanc v
 pte
 τ